

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KRIMINALISTICKÉ A PRÁVNÍ ASPEKTY VÝSLECHU,
TAKTIKA JEHO PŘÍPRAVY A VEDENÍ**

Autor práce: Hana Durstová, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Jan Bouchal

Katedra: : Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Janu Bouchalovi za odborné vedení, jeho ochotu a trpělivost, se kterou se mi věnoval, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

DURSTOVÁ, H. *Kriminalistické a právní aspekty výslechu, taktika jeho přípravy a vedení: Bakalářská práce.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2014. 72 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Jan Bouchal

Klíčová slova: dítě, kriminalita, pachatel, taktika, výslech, vyslychající.

Bakalářská práce popisuje postup při provádění výslechů, jejich přípravu a vedení. Konkrétně se práce zabývá problematikou výslechu dětí, kdy se jedná o specifický úkon, který by měl provádět velmi zkušený policista, aby tímto úkonem získal potřebné informace k osobě pachatele nebo prožité události a dále, aby ještě více netraumatizoval vyslychané dítě.

V práci je popsán vývoj provádění výslechů od historie po současnost, používání zvláštních pomůcek k získání výpovědi a také důstojnost prostředí v jakém se výslechy provádějí. Jedná se o speciální výslechové místnosti, které se po roce 2000 začaly zřizovat ve větší míře. Tyto místnosti se používají zejména při výslechu dětí, ale také zneužívaných žen nebo seniorů. Zvláštními pomůckami používanými v dnešní době jsou myšleny loutky Jája a Pája, které pomáhají při výslechu dětí.

ABSTRACT

DURSTOVÁ, H. *Criminalistic and legal aspects of interrogation its preparation and conduction: Bachelor thesis.* České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2014. 72 p. Supervisor : JUDr. Jan Bouchal

Key words: child, crime, offender, tactics, interrogation, interrogators.

Bachelor thesis describes the process of questioning, their preparation and management. Specifically, the work deals with the examination of children, which is a specific action that should be performed by an experienced police officer that this act has obtained the necessary information to the offender or experienced events and to no further traumatize interrogated child.

The labor describes the development of questioning from history to the present, the use of special aids to obtain testimony and dignity environment in which to conduct interviews. This is a different interrogation room, which after 2000 began to establish a greater extent. These rooms are mainly used in the interrogation of children, but also for abused women or seniors. Special tools used nowadays are meant puppets Jája and Pája which assist in the interrogation of children.

OBSAH

ÚVOD	7
1 CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	9
2 HISTORICKÝ VÝVOJ PROBLEMATIKY VÝSLECHŮ.....	11
3 POJEM,VÝZNAM A CÍL VÝSLECHU,PRÁVNÍ ÚPRAVA.....	14
3.1 Pojem, význam a cíl výslechu	14
3.2 Právní úprava a kriminalistické aspekty výslechu.....	16
3.3. Druhy výslechů	21
4 VÝSLECH DÍTĚTE	23
4.1 Vymezení pojmu z hlediska práva	23
4.2 Vymezení pojmu z hlediska psychologie.....	25
4.3 Zvláštnosti výslechu dětí.....	40
4.4 Výslechové místnosti.....	51
5 UKÁZKY JEDNOTLIVÝCH PŘÍPADOVÝCH STUDIÍ	56
ZÁVĚR	65
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	68
PŘÍLOHY.....	72

Úvod

Téma bakalářské práce jsem si vybrala, protože bych chtěla, aby se změnil systém práce s dětmi jako oběťmi a svědky trestných činů a také, aby se věnovala větší pozornost práci sociálních pracovníků z Odboru péče o děti a mládež. Při provádění výslechů je vždy nutná dobrá příprava, prostudování případu, seznámení se s osobou vyslychaného a jeho prostředím. Přistupovat ke každému případu individuálně a profesionálně, aby policista získal potřebné informace k prověřovanému případu. V případě, kdy se jedná o pachatele vést výslech promyšleně, přímočaře a pokládat jasné otázky. Policista musí dobře odhadnout osobu pachatele, neboť pachatelé mají někdy velmi dobré právní vědomí a svoji trestnou činnost nechtějí přiznat. Pokud se jedná o oběť, jednat s touto velmi citlivě, empaticky a rozeznat zda se jedná o skutečnou oběť nebo o oběť, která si své „poškození“ vymyslela. Nejtěžšími výslechy jsou výslechy osob zraněných, umírajících, mentálně zaostalých a v neposlední řadě dětí.

V této problematice jsou určité rezervy, jak ze strany policie, tak ze strany škol a především sociálních pracovníků. Měla by se zlepšit spolupráce mezi těmito subjekty a tak pokud možno předcházet negativním důsledkům v této oblasti. Lepším přístupem zabránit druhotné viktimizaci, ke které dochází při opakovaných výsleších a dále při projednávání u soudu.

V naší společnosti bohužel přibývá případů týraných a zneužívaných dětí, kdy jsou velmi snadným terčem útoků a možnou obětí a je nutné tyto děti chránit. S ohledem na jejich věk, by měly být děti vhodnou formou seznámeny s touto problematikou již v raném dětství. Vysvětlit jim, jak se ostatní, děti i dospělí mají k nim chovat a jak se k nim chovat nemají. Děti musí vědět, na koho se mohou s důvěrou obrátit se svým problémem.

Problém násilí páchaných na dětech tkví především v samotných rodinách, kdy rodiče nemají na děti čas v důsledku pracovního vytížení a často se jim nevěnují s dostatečnou pozorností a pak se uchylují k hrubému zacházení s nimi. Děti ze špatně fungujících nebo sociálně slabších rodin pak hledají oporu u jiných

osob, které mnohdy neznají a často pak dochází ze strany těchto osob k zneužívání dětí.

Další problém spočívá někdy i v nekvalitní práci ze strany sociálních pracovníků, kdy případů přibývá. Úřady jsou zahlceny prošetřováním případů dětí z rozvedených rodin a pak může dojít k opomenutí důležitých skutečností v konkrétních případech. Může to končit týráním dětí a v nejhorším případě tyto končí smrtí dítěte.

Měla být důsledná kontrola práce těchto lidí, aby k takovým případům nedocházelo. Zde by měl být zajištěn dostatek odborníků z oblasti dětské psychologie, psychiatrie a výchovných poradců. Této problematice by se měla věnovat daleko větší pozornost než doposud a především ve výchově odborníků v řadách policie, neboť policisté jsou především první osoby, se kterými se dítě setkává při vyšetřování a prověřování takových případů.

1 Cíle a metodika bakalářské práce

Bakalářská práce na téma **Kriminalistické a právní aspekty výslechu, taktika jeho přípravy a vedení** popisuje postup policejního orgánu při provádění výslechů k získání informací o osobě pachatele nebo prošetřované události.

Cílem bakalářské práce je metodou analýzy popsat a rozebrat postup policejního orgánu při výslechu osob, taktiky výslechu dle postavení osob a aby byly získány potřebné důkazy k usvědčení pachatele a objasnění trestného činu. Přiblížit poznatky z teorie i praxe všem, kdo mají o zde popsanou problematiku zájem a chtěli by si v dané věci rozšířit obzory. Zaměření bakalářské práce na výslech konkrétní osoby-dítěte má zjistit jak je k této problematice přistupováno, zda dochází k rozšiřování zvláštních výslechových místností a proškolení policistů.

Měla by se zlepšit výchova odborných i výchovných pracovníků, kteří by byli schopni takové projevy chování u dětí včas odhalit a zajistit jim odpovídající pomoc i následnou péči a tím tak co možná nejvíce zmírnit následky takového jednání. Zajistit dostatek a na odborné úrovni připravených pracovníků policie, kteří budou s poškozenými jednat.

V první teoretické části bakalářské práce jsou vysvětleny základní pojmy, historický vývoj výslechů a jejich problematika. Jakým způsobem bylo přistupováno k osobám vyslychaným a jak s nimi bylo zacházeno. Je zde popsáno jaké pomůcky se používaly k vynucení výpovědi a doznání se k provedenému činu. Je zde popsána právní úprava a kriminalistické aspekty výslechů a v neposlední řadě vysvětlení co je cílem výslechu a rozdělení výslechů podle postavení vyslychaných osob. Zde se jedná o druhy výslechů - podle procesního postavení osob, podle úplnosti a věrohodnosti výpovědi, podle fyzického a psychického stavu a podle vztahu osob ke stádiím v trestním řízení.

V další části je rozbor konkrétního výslechu a to výslechu dítěte. Je zde popsána jeho příprava, taktika, a vedení a dále použití loutek Jája a Pája, které se používají při výslechu dětí, zneužitých žen nebo seniorů. Rovněž se zde zabývám průzkumem metodou dotazníku, jak jsou rozšiřovány a využívány speciální

výslechové místnosti. Její popis a vybavení takové místnosti ukazují na speciální výslechové místnosti, která je zřízena na Územním odboru policie Středočeského kraje, Odboru služby kriminální policie a vyšetřování v Kolíně. V bakalářské práci jsou použity fotografie loutek Jája a Pája, dále loutek vyrobených pro kriminální policii v Kolíně vězni z opavské věznice.

V praktické části, v případové studii je provedena analýza konkrétního případu z policejní praxe, kdy tato je zaměřena na výslech dítěte, které je obětí trestného činu. Je zde popsáno, jak bylo s dítětem během výslechu jednáno a zda nedošlo k dalším negativním následkům – druhotné viktimizaci při vyšetřování tohoto činu.

V závěrečné kapitole je shrnutí nad činností policie a také prací výchovných či sociálních pracovníků, kteří jsou v některých případech rovněž přítomni prověřování trestných činů páchaných na mládeži nebo páchaných mládeží. Je nutné se touto problematikou více a šířeji zabývat, neboť takových činů bohužel přibývá. S rozvojem tak zvaných sociálních sítí a zaneprázdněností rodičů vznikají nové druhy trestné činnosti, kdy pachatelé využívají tyto sítě a také smyšlené legendy k páchání trestné činnosti a je nutné této problematice věnovat zvýšenou pozornost, například seznámením všech rizikových skupin jako jsou děti, mladiství a senioři. Zákonitě musí nastoupit i aplikace nové právní úpravy a zostření trestů za takovou trestnou činnost.

A v neposlední řadě je nutná výchova profesionálně připravených odborníků k práci s takovými oběťmi, aby s nimi bylo citlivě zacházeno při vyšetřování i následné posttraumační péči.

2 Historický vývoj problematiky výslechu

V minulosti se používalo při vyslýchání osob různých metod, které bohužel byly nedůstojné vůči člověku a vedly k potupení osobnosti člověka a mnohdy ke zranění nebo smrti. Cílem výslechu bylo v těchto dobách vynutit si přiznání i v případech, kdy se osoba žádného trestného činu nedopustila. Takový postup se nazýval „právo útrpné“, používali ho kati, inkvizitoři a jiné mocnářské osoby, které si „svoji pravdu a moc“ chtěli vynutit týráním lidí. **Útrpné právo (tortura, či mučení)** je označení pro mučení v rámci právně vymezeného schématu během vyšetřování a výslechu. Tortura byla ve středověku a raném novověku běžnou součástí vyšetřování u světských a církevních soudů, kdy byla považována za legitimní způsob, jak dosáhnout přiznání obviněného. V současné době je v členských zemích OSN jakékoliv mučení zakázáno mezinárodními smlouvami a přiznání, které by bylo mučením vynuceno, má být považováno za neplatné. Ačkoliv různé stupně nátlaku jsou při vyšetřování používány běžně, informace získávané mučením nebo podobnými praktikami jsou oficiálně považovány za nelegitimně získané. Užívání tortury při výslechu vězňů a získávání důkazů bylo na světě na přelomu středověku až novověku poměrně rozšířeno. V různých zemích a v různých dobách byla regulována různě, někde se jednalo o několikastupňový proces (kde maximální použitelný stupeň mučení závisel na provinění a získaných důkazech), který nesměl končit zraněními trvalého charakteru, někde bylo prakticky neregulováno. V evropském právu se masivně prosadilo mučení v rámci změny trestního řízení na tzv. inkviziční, například původní zvykové germánské právo mučení neznalo a do trestního řízení se dostalo až recepcí římského práva. Ačkoliv se pravidla významně měnila, lze obecně říci, že k mučení se mohlo přistoupit jen na základě významných důkazů, ovšem pak byly možnosti kata prakticky neomezené, zároveň však musel dbát na to, aby mučený nezemřel nebo aby pod tíhou útrap nezešílel či nespáchal sebevraždu. Důležitou regulací pro útrpné právo byl trestní zákoník *Constitutio criminalis Carolina* vydaný v roce 1532 císařem Karlem V., který užívání mučení spíše zmírňoval.¹ Ačkoliv bylo obvykle požadováno, aby bylo přiznání potvrzeno po skončení mučení a jedině takovéto

---

¹ <http://cs.wikipedia.org/wiki/>

(nevynucené) mělo hodnotu, nedokázalo se zabránit nepravdivým doznáním (mučený nejenže trpěl, ale také mučením ztrácel čest, což s sebou neslo právní důsledky a zejména u významnějších osob mohl být prostý trest smrti přijatelnější), proto se v 18. a nejpозději v první polovině 19. století začalo od užívání útrpného práva upouštět.

Záleželo též na tom, kdo byl objektem soudního zájmu. U šlechticů, na cti zachovalých měšťanů či církevních osob se k mučení přistupovalo jen zřídka, zatímco u bezecných a vůbec nemajetných se k mučení mohlo přistoupit spíše. Církevní osoby navíc v některých zemích spadaly pod církevní soudy, které oproti světským akceptovaly mučení teprve s výrazným zpožděním a obvykle měly i daleko přísnější pravidla pro použití tortury než soudy světské (což se týká např. i španělské inkvizice).

Metody mučení a mučicí nástroje

Základní mučení se dělilo do dvou kategorií – první byla ta mučení, která mohla člověka zničit a nenávratně poškodit-zmrzačit (palečnice, skřípec...); druhá působila pouze silnou bolest, ale nemohla člověku vážně ublížit. Zvláště ve středověku existovaly speciální místnosti určené pro mučení, označované jako *mučírny*. Většinou se nacházely v podzemí, aby nebyl slyšet nářek mučených. Používané metody mučení jsou poměrně známy z dochované faktografické literatury i mučicích nástrojů. Známé jsou například tyto:

- palečnice – drcení palců na ruku
- španělská bota – železný obal na lýtko opatřený zevnitř hroty, které se zarývaly do nohou při uzavírání obalu
- natažení na žebřík - skřípec
- železná panna
- bičování ²

---

² <http://cs.wikipedia.org/wiki/>

Tortura v literatuře

V knize Václava Kaplického *Kladivo na čarodějnice* jsou zmíněny 3 stupně tortury, používané k mučení údajných čarodějnic a k docílení jejich přiznání: palečnice, španělské boty a natažení na žebřík - skřípec. Tyto stupně byly praktikovány postupně podle bolestivosti. Na obviněných čarodějnicích v losinských a šumperských procesech jich podle této beletristické knihy užíval císařský inkvizitor Jindřich Boblig z Edelstadtu (přesněji řečeno nařizoval katovi Joklovi, aby jich užil).

Zákaz mučení v mezinárodním právu

Mučení v současné době zakazuje Všeobecná deklarace lidských práv z roku 1948 a Ženevské úmluvy na ochranu obětí války z roku 1949. Valné shromáždění OSN přijalo roku 1975 Deklaraci o ochraně všech osob před mučením a jiným krutým nelidským či ponižujícím zacházením nebo trestáním, na níž navázalo roku 1984 sjednání Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. V rámci Rady Evropy zakazuje mučení čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950, na níž roku 1987 navázala Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.

Přesto v mnoha zemích včetně formálně demokratických jsou stále zaznamenávány vyšetřovací metody, které jsou mučením nebo mají k mučení blízko. Zatímco v diktaturách taková praxe není překvapivá, velkou mediální pozornost si získalo zacházení s vězni v americkou armádou spravovaných věznicích Guantánamo a Abú Ghrajb. Jednou z užívaných metod byl waterboarding³ - trestání vodou.

---

³ <http://cs.wikipedia.org/wiki/>

3 Pojem, význam a cíl výslechu, právní úprava

3.1 Pojem, význam a cíl výslechu

Existuje celá řada definic výslechu (zejména v kriminalistické a trestněprávní literatuře), jejich obsah se odlišuje zejména s ohledem na vědní obor, pro jehož potřeby byla vypracována. Trestní právo chápe výslech jako trestně procesní úkon.⁴

Výslech je nejrozšířenější metodou kriminalistické praxe. V některých případech je výslech jediným prostředkem k získání důkazů a tím i k objasnění události. Kriminalistická podstata výslechu spočívá v získávání informací z paměťových stop jejich reprodukcí.⁵ **Kriminalistika definuje paměťovou stopu jako odraz objektivní reality, který vznikl a formoval se ve vědomí člověka v příčinných souvislostech s kriminalisticky významnou událostí.**⁶

Obsahuje tedy určitou informaci o objasňované události (např. o trestném činu) a o jejich jednotlivých elementech. Paměťové stopy jsou tím pevnější a silnější, čím častěji se opakuje podráždění mozkových buněk. Nevznikají izolovaně, ale ve vzájemných souvislostech a spojeních.⁷ V kriminalistice je výslech „metoda kriminalistické praktické činnosti, při které se formou výpovědi získávají poznatky o vyšetřované události, které jsou obsaženy v paměťových stopách vyslychaných osob.“⁸ Jde o nejstarší a v praxi nejpoužívanější metodu k získání poznatků a navíc se často může stát jediným zdrojem informací o vyšetřované události. Získané informace mohou být po splnění požadavků trestního řízení důkazy, nestane-li se tak, mohou mít informační význam např. pro nasměrování taktiky vedení dalšího výslechu, pro prověřování vyšetřovacích verzí, jejich upřesnění, tvorbu plánu vyšetřování atd. Vždy je třeba dodržovat ustanovení trestního řízení (např.

---

⁴ Úřad vyšetřování hlavního města Prahy, Mgr. Gabriela Bártíková, ředitelka odboru tisku a PR

⁵ STRAUS J. a kolektiv *Kriminalistická taktika*: Plzeň 2008 s.100.

⁶ STRAUSJ. a kolektiv *Kriminalistická taktika*: Plzeň 2008 s.100.

⁷ STRAUS J. a kolektiv *Kriminalistická taktika*: Plzeň 2008 s.100.

⁸ MUSIL, J. a kolektiv: *Kriminalistika*. Naše vojsko, Praha 1994. s. 156.

o protokolaci) a v něm obsažené zásady, ale i doporučení vypracovaná kriminalistikou a zachovávat práva a povinnosti vyslýchaného i vyslychajícího.

Soudní psychologie, poznává psychologické stránky výslechu a chápe je jako zvláštní formu mezilidského jednání, obdobu rozhovoru. Nejde tedy o jednostranné získávání informací od vyslychané osoby, ale o vzájemné psychologické dění mezi vyslychajícím a vyslychaným při záměrném organizovaném rozhovoru s nerovnocenným postavením účastníků a direktivní pozicí vyslychajícího. Tento interpersonální střet v sobě zahrnuje tři neoddělitelné roviny – komunikaci, vzájemné poznávání a ovlivňování.⁹ Kromě takovéto interakce se soudní psychologie zabývá jejím produktem – výpovědí.¹⁰ Cílem výslechu je získání pokud možno co nejpřesnější, nejjasnější a nejúplnější výpovědi v zájmu zjištění objektivní pravdy o skutečnostech podstatných v dané věci.

Výslech je specifickou metodou činnosti a je-li prováděn orgány činnými v trestním řízení, je trestně procesním úkonem. Ve své podstatě je procesem získávání a dokumentování výpovědi svědka (podezřelého, obviněného, obžalovaného, poškozeného, znalce) o trestněprávně relevantních okolnostech trestných činů, který se uskutečňuje podle zákonných předpisů. Výpovědi se zjišťují informace o okolnostech vyšetřované (prověřované) události, které jsou uchovány v paměti vyslychané osoby. Vyslychající se při výslechu musí neustále snažit motivovat vyslychanou osobu, aby vypovídala pravdivě a úplně, a být jí v tom nápomocen. Aby výsledky výslechu byly optimální, musí vyslychající volit diferencovaný, individuální přístup ke každé vyslychané osobě.

Význam výslechu vyplývá již z toho, že výslech je úkonem, který se v trestním řízení vyskytuje nejčastěji. Prakticky v každé trestní věci je vyslychán nějaký svědek a někdy bývá svědecká výpověď jediným pramenem důkazů. I přestože obviněný není povinen vypovídat, ve většině případů obvinění vypovídají.

---

⁹ Kolektiv autorů: *Základy soudní psychiatrie a psychologie*: Masarykova univerzita, Brno 1999. s.57-64.

¹⁰ ČÍRTKOVÁ, L.: *Forenzní psychologie*. Aleš Čeněk, Plzeň 2004. s. 21.

Jejich výpověď je významná pro dokazování a je také efektivním prostředkem jejich obhajoby.

Cílem každého výslechu je získat úplnou a pravdivou výpověď, tj. takové informace o vyšetřované (prověřované) události, které odpovídají objektivně tomu, co se skutečně stalo. Výpovědi svědků (obviněných a dalších osob) jsou stejně významné jako jiné prameny důkazů. Doznání obviněného nelze považovat za „korunu důkazů“ (za postačující), neboť může být jak pravdivé, tak i nepravdivé. Jakákoli jednostrannost při výslechu obviněného (i svědka) a nedostatečné ověření pravdivosti jeho výpovědi může vést k vážným (často neodstranitelným) chybám a tudíž i k porušení zákonnosti.

3.2 Právní úprava a kriminalistické aspekty výslechu

Nejdůležitějším právním předpisem je zde trestní řád – zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním, který stanoví zejména:

a) Základní procesní podmínky provádění výslechu v prvním a druhém oddíle páté hlavy trestního řádu, kde se upravuje :

Rozsah a charakter prostředků k zajištění přítomnosti vyslychaného :

- předvolání a předvedení obviněného - § 90 trestního řádu
- předvolání a předvedení svědka - § 98 trestního řádu
- pořádková pokuta - § 66 trestního řádu

Ustanovení o povinnosti svědčit - § 97 trestního řádu

Ustanovení o zákazu výslechu svědka - § 99 trestního řádu

Vlastní výslech obviněného - §§ 91 - 95 trestního řádu

- zjištění totožnosti obviněného, jeho rodinných, majetkových a výdělkových poměrů a předchozích trestů - § 91 trestního řádu

- objasnění podstaty sděleného obvinění obviněnému - § 91 trestního řádu¹¹
- poučení obviněného o jeho právech - § 91 trestního řádu
- zákaz donucování obviněného k výpovědi nebo doznání - § 92 odst. 2 trestního řádu
- nutnost šetřit osobnost obviněného při výslechu - § 92 odst. 1 trestního řádu
- poskytnutí možnosti obviněnému, aby se k obvinění podrobně vyjádřil - § 92 odst. 2 trestního řádu
- zákaz kladení návodných a úskočných otázek - § 92 odst. 3 trestního řádu
- poskytnutí možnosti obviněnému nahlédnout do písemných poznámek dříve, než dá odpověď - § 93 odst. 1 trestního řádu
- povinnost obviněného strpět úkony nutné ke zjištění jeho totožnosti - § 93 odst. 3 trestního řádu
- způsob protokolace výpovědi obviněného (zpravidla podle diktátu vyslychajícího v přímé řeči a pokud možno doslova) - § 95 odst. 1 trestního řádu
- povinnost předložit protokol o výslechu obviněnému k přečtení či doplnění - § 95 odst. 2 trestního řádu
- povinnost přibrat k přečtení protokolu o výslechu obviněného nezúčastněnou osobu a případné námítky obviněného proti obsahu protokolu projednat v přítomnosti přibrané osoby a výsledek projednání pojmout do protokolu - § 95 odst. 3 trestního řádu

Vlastní výslech svědka - §§ 101 – 103 trestního řádu

- zjištění totožnosti svědka a jeho poměru k obviněnému - § 101 odst. 1 trestního řádu
- povinnost poučení svědka o právu odepřít výpověď - § 101 odst. 1 trestního řádu

---

¹¹ NĚMEC M. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*, Praha 2003, s.8.

- povinnosti poučení svědka o zákazu výslechu nebo o možnosti postupu podle ustanovení § 55 odst. 2 trestního řádu (utajení totožnosti a podoby svědka), je-li toho třeba a o povinnosti vypovídat úplnou pravdu a nic nezamlčet - § 101 odst. 1 trestního řádu¹²

- povinnost zjištění poměru svědka k projednávané věci a ke stranám již na počátku výslechu a podle potřeby též na jiné okolnosti významné pro zjištění jeho hodnověrnosti - § 101 odst. 2 trestního řádu

- zákaz kladení návodných otázek - § 101 odst. 3 trestního řádu

- možnost přikázat svědkovi, aby napsal potřebný počet slov, je-li toho třeba ke zjištění pravosti rukopisu - § 101 odst. 4 trestního řádu

- zvláštní režim při výslechu osoby mladší než patnáct let - § 102 trestního řádu

b) Základní procesní podmínky výslechu u některých zvláštních způsobů dokazování uvedených v třetím oddíle páté hlavy trestního řádu :

- základní procesní podmínky provedení konfrontace - § 104a trestního řádu

- základní procesní podmínky provedení rekognice - § 104b trestního řádu

- základní procesní podmínky provedení vyšetřovacího pokusu - § 104c trestního řádu

- základní procesní podmínky provedení rekonstrukce - § 104d trestního řádu

- základní procesní podmínky provedení prověrky na místě - § 104e trestního řádu

- základní právní podmínky výslechu znalce - § 108 trestního řádu (podrobněji §§ 105-11 trestního řádu)

Z citovaných ustanovení vyplývá, že se provádí tak, aby poskytl úplný, věrohodný a zcela jasný obraz o všech důležitých skutečnostech ke zjištění skutkového stavu věci. Přesto tato zákonná úprava je úpravou pouze rámcovou

---

¹² NĚMEC M. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*, Praha 2003, s.8.

a detaily provedení výslechu, včetně souvisejících okolností (např. příprava výslechu, vlastní taktika výslechu a podobně) jsou ponechány k rozpracování kriminalistické taktice.¹³

Pravidla pro výslech osoby mladší patnácti let upravuje § 102 zákona č. 141/1961 trestní řád, kterému se podrobněji budu věnovat v další kapitole.

Další metodické postupy, doporučení a pravidla týkající se výslechu rozpracovává soudní psychologie a kriminalistika. Jde zejména o odlišný postup např. dle procesního postavení vyslychané osoby, jejích individuálních zvláštností. Tato doporučení jsou však víceméně orientační, nestanoví obligatorní ani jednoznačná pravidla, proto vždy záleží na profesionálním a odborném přístupu vyslychajícího, který musí být schopen zvolit nejvhodnější postup v konkrétní situaci.¹⁴

Celý proces formování výpovědi je velmi složitý, neboť představuje složitou činnost konkrétního člověka v konkrétní situaci a je ovlivněn řadou významných faktorů. Z hlediska logické návaznosti má tento proces formování výpovědi čtyři základní aspekty a lze ho rozčlenit na základní etapy.

Aspekty formování výpovědi:

- 1) Historický aspekt
- 2) Osobnostní aspekt
- 3) Situační aspekt
- 4) Sémantický aspekt

---

¹³ NĚMEC M. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*, Praha 2003, s.8-9.

¹⁴ PROTIVINSKÝ, M., PRERAD, V.: *Taktika výslechu obviněného a svědka v přípravném řízení*. SPN, Praha 1978. s. 30.

Historický aspekt výpovědi

Historický aspekt výpovědi spočívá v tom, že každá výpověď má svoji historii, která začíná vnímáním, prochází zapamatováním a vybavováním a končí reprodukcí vnímaného při vlastním výslechu.

Osobnostní aspekt výpovědi

Osobnostní aspekt výpovědi spočívá v tom, že každá výpověď je ovlivňována ve svém průběhu (při svém vzniku během výslechu) i osobností vyslýchaného. Vznik výpovědi jako produktu výslechu nelze posuzovat bez přihlídnutí k tomu, kdo tuto výpověď podává¹⁵ (kdo vypovídá). Formování výpovědi ovlivňují jednak psychické a dále fyzické vlastnosti a stavy osoby, která vypovídá.

Situační aspekt výpovědi

Situační aspekt výpovědi spočívá v tom, že na výpověď má značný vliv také bezprostřední situace při výslechu, tj. souhrn podmínek, za nichž se výslech uskutečňuje. Je podstatný rozdíl v tom, zda se výslech koná přímo na místě činu, na útvaru policie, v bydlíšti vyslýchaného nebo na jeho pracovišti v zaměstnání. Zcela rozdílné podmínky výslechu jsou i v rámci klasického výslechu v běžně zařízené kanceláři vyslychajícího nebo ve speciální výslechové místnosti, zda jde o výslech konaný v rámci přípravného řízení, které je neveřejné či v řízení před soudem, které je naopak převážně veřejné. Tyto situační aspekty jsou významné i z toho důvodu, že větší množství osob přítomných u výslechu, ale někdy k tomu postačuje již jen přítomnost samotné zapisovatelky, navozuje u vyslýchaného trému či pocit studu, což se pak projevuje na jeho výpovědi. V neposlední řadě je situační aspekt dán i vystupováním vyslychajícího, způsobem kladení jeho otázek, přísností či familiárností a dalšími okolnostmi.

---

¹⁵ NĚMEC M. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*, Praha 2003, s.10.

Sémantický aspekt výpovědi

Vzhledem k tomu, že vyslýchaný vypovídá ústně, má podstatný význam i skutečnost, zda je schopen v rámci svého intelektu vypovídat dostatečně srozumitelně. Určité problémy v tomto směru bývají u výsledků dětí a některých dospělých osob s nižším stupněm vzdělání. Jde v podstatě o to, zda vyslýchající rozumí výpovědi tak, jak ji mínil vyslýchaný. Je to důležité, neboť ve výpovědi jakožto produktu výsledku zůstane důkazem pouze to, co bylo zapsáno (zaprotokolováno), bez dalších okolností, z nichž lze (ale pouze v případě je-li výslech zaznamenán i zvukem či obrazem) zjistit intonaci hlasu, ironický tón, důraz na určitou pasáž výpovědi či projevy bojácnosti, skleslosti, agrese a podobně. V řadě výpovědí není bohužel zaprotokolováno jen to, co vyslýchaný skutečně řekl, ale zejména to, co vyslýchající pochopil a zapsal do protokolu.¹⁶

3.3 Druhy výsledků

Výsledky lze třídit podle různých hledisek:

a) Podle procesního postavení vyslýchaného: rozlišujeme výslech svědka (§ 101 trestního řádu), specifickým svědkem je poškozený, podezřelého (§ 76 odst. 3 trestního řádu), obviněného (§ 91 odst. 1,2 trestního řádu), obžalovaného (§ 207 odst. 1, 2 trestního řádu), znalce (§108 trestního řádu) a osoby na věci nezúčastněné.

Svědka má povinnost se na předvolání dostavit a pravdivě vypovídat. Může se dopustit trestného činu křivé výpovědi. Obviněný dle trestního řádu nemá povinnost vypovídat, ale je to jeho právo. Nesmí být k výpovědi nucen, avšak výpověď je zároveň prostředkem jeho obhajoby.¹⁷

Obviněný může vypovídat i nepravdu, nesmí však z trestného činu obvinit jinou osobu. Jakožto možný předmět budoucího výkonu trestu má zájem na výsledku

---

¹⁶ NĚMEC M. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*, Praha 2003, s.10-11.

¹⁷ MUSIL, J. a kolektiv: *Kriminalistika*. Naše vojsko, Praha 1994. s. 156.

řízení a to má jistě vliv na jeho výpověď'. (Vše, co bylo řečeno ohledně obviněného, platí i pro obžalovaného).

Znalec je osobou v trestním řízení zastupitelnou, protože na rozdíl od svědka nevypovídá o skutečnostech, které vnímal svými smysly, ale má určité odborné znalosti. Na výsledku řízení zpravidla zájem nemá.¹⁸

b) Podle úplnosti a věrohodnosti výpovědi: můžeme rozlišit výslech svědka lhoucího, nelhoucího, mýlícího se, lhoucího a nelhoucího obviněného, obviněného lživě obviňujícího sebe nebo jiné osoby.

c) Podle fyzického a psychického stavu vyslýchaného: odlišujeme výslech nedospělé, mladistvých, starých a nemocných osob, fyzicky a psychicky defektních osob, zraněných a umírajících osob, těhotných žen.¹⁹

d) Podle vztahu ke stádiím trestního řízení: vysvětlení, předchozí výslech, výslech v přípravném řízení, výslech v řízení před soudem.

V této klasifikaci je třeba zohlednit zejména formu a taktiku provedení výslechu. Za zvláštní pozornost stojí tzv. vysvětlení, které řada odborníků považuje za zvláštní druh výslechu či jednu z forem získávání informací. Dle některých autorů jde o pohovor, který má prověřit skutečnost, zda byl čin spáchán, který provádí policisté. Jeho právní zakotvení najdeme v trestním řádu (§158) a oprávnění policisty požadovat potřebná vysvětlení je zakotveno i v § 61 zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky. Vysvětlení nemá povahu důkazu, aby tomu tak mohlo být, musí se po zahájení trestního řízení výslech zopakovat za dodržení pravidel trestního řádu. Dostáváme se k závěru, že vysvětlení není zvláštním druhem výslechu, nýbrž jde z hlediska trestně procesního o zvláštní druh výpovědi a požadování potřebných vysvětlení je běžným druhem výslechu (splňuje jeho pojmové znaky), přičemž dělícím kritériem je stádium trestního řízení a procesní postavení vyslýchané osoby. O podání potřebných vysvětlení mohou žádat všichni policisté, vysvětlení vyzvané

---

¹⁸CÍSAŘOVÁ, D., HASCH, K., JELÍNEK, I., MANDÁK, V., MATULA, V., RŮŽEK, A., SOVÁK, Z., ŠTĚPÁN, J.: *Trestní právo procesní*. Linde, Praha 1999. s. 187.

¹⁹MUSIL, J. a kolektiv: *Kriminalistika*. Naše vojsko, Praha 1994. s. 156.

osoby buď jen vyslechnou, či o něm napíší zprávu, záznam nebo protokol. V každém případě se z jejich strany jedná minimálně o služební úkon dle zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky (§10) – se všemi důsledky pro osobu požadující i podávající výpověď. V téže zákoně najdeme i odpověď na požadavek formy (§12), která oproti tvrzení některých odborníků stanovena je.

e) Podle formy výsledku: monolog, dialog, křížový výslech a opakovaný výslech. Za zvláštní druhy výsledku lze také považovat výslech formou konfrontace, výsledky prováděné před jinými vyšetřovacími úkony nebo jejich rámci (rekognice, rekonstrukce, vyšetřovací experiment) a dále podání vysvětlení (podle § 158 odst. 3 písm. a) trestního řádu), předchozí výslech (§ 84 trestního řádu) - před osobní prohlídkou, domovní a prohlídkou a prohlídkou jiných prostor a pozemků, výslech formou konfrontace (§ 104a trestního řádu) a výsledky před provedením rekognice, vyšetřovacího pokusu a rekonstrukce (§ 104b až 104d trestního řádu)²⁰

4 Výslech dítěte

4.1 Vymezení pojmu z hlediska práva

Bližší charakteristiky pojmu dítě se nacházejí v celé řadě právních předpisů, od mezinárodních až po ty národní, přičemž pojem dítě v nich bývá vymezován zásadně obdobně. Za zmínku jistě stojí především předpisy následující. Na mezinárodní úrovni je třeba uvést Úmluvu o právech dítěte z roku 1989, publikovanou jako sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb. Ta v článku 1 vymezuje pro své účely dítě jako každou lidskou bytost mladší 18 let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.²¹ Významným dokumentem z oblasti evropského práva, který se rovněž zabývá pojmem dítě, je Evropská úmluva o výkonu práv dětí, uveřejněná jako

---

²⁰ MUSIL, J. a kolektiv: *Kriminalistika*. Naše vojsko, Praha 1994. s. 156.

²¹ V našem právním řádu je možné v souladu s ustanovením § 8 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen občanský zákoník), nabýt zletilosti před dovršením osmnáctého roku pouze uzavřením manželství, přičemž takto nabytá zletilost se neztrácí ani zánikem manželství ani prohlášením manželství za neplatné.

sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 54/2001 Sb. m. s. Její článek 1 stanovuje, že se Úmluva vztahuje na ochranu práv dětí mladších 18 let. Z českých právních předpisů obsahuje základní obecnou úpravu občanský zákoník. Ten kromě již zmíněného vymezení hranice zletilosti dále v § 9 uvádí, že nezletilí mají způsobilost jen k takovým právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku. Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o rodině) se relativně překvapivě o žádnou definici dítěte nepokouší, přestože s pojmem dítě, resp. nezletilé dítě poměrně často operuje; ustanovení § 104 nicméně odkazuje na možnou aplikaci občanského zákoníku.

Vzhledem k vytyčené tématice této práce je však třeba hlavní pozornost zaměřit na předpisy z oblasti práva trestního. § 126 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen trestní zákoník) hovoří o dítěti zásadně jako o osobě mladší osmnácti let. Podrobněji se dané problematice věnuje zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o soudnictví ve věcech mládeže). Díkce tohoto zákona využívá dvou relevantních pojmů – dítě mladší patnácti let a mladistvý.²²

Dítětem mladším patnácti let se rozumí ten, kdo v době spáchání činu jinak. V našem právním řádu je možné v souladu s ustanovením § 8 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen občanský zákoník), nabytí zletilosti před dovršením osmnáctého roku pouze uzavřením manželství, přičemž takto nabytá zletilost se neztrácí ani zánikem manželství ani prohlášením manželství za neplatné. Dítětem mladším patnácti let se rozumí ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršil patnáctý rok věku; pojmem mladistvý je oproti tomu označován ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok, ale nepřekročil osmnáctý rok života. Obě kategorie zákon o soudnictví ve věcech mládeže souhrnně označuje pojmem mládež.²³

---

²² § 2 písm. b)-d) zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

²³ § 2 písm. b)-d) zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

4.2 Vymezení pojmu z hlediska psychologie

Problematikou vymezení dětství jako protipólu dospělosti a stáří se zabývá vývojová psychologie. „*Vývojová psychologie je zaměřena na zkoumání souvislostí a pravidel vývojových proměn v jednotlivých oblastech lidské psychiky i celé osobnosti a na porozumění jejich mechanismům.*“²⁴ Její poznatky tak umožňují seznámit se s charakteristikami člověka v jednotlivých stádiích jeho vývoje od dětství až po stáří. Na základě těchto poznatků si poté můžeme vytvořit lepší představu nejen o psychice určitého jedince v konkrétním časovém úseku jeho života. Vývojová psychologie jako taková nesoustřeďuje pozornost na každý jeden okamžik lidského života. Orientuje se pouze na životní fáze, během nichž dochází k nejstrmějšímu průběhu duševního vývoje a nastávají podstatné změny v kvalitě lidské psychiky.²⁵ Vývojová psychologie se tedy zabývá kromě jiného i psychickým a fyzickým vývojem dítěte, který pro větší přehlednost rozděluje do několika období v závislosti na jeho věku. Hranice mezi úsekem dětství a úsekem dospělosti, stejně jako vymezení jednotlivých fází dětství, nejsou zcela zřetelně určeny, proto je možné se u různých autorů setkat s různými možnými variantami; navíc je nutné počítat také s tím, že každý jedinec je ve své podstatě výjimečný a specificky stanoveným věkovým kategoriím se může vymykat.²⁶ Například E. H. Erikson (2002) člení psychický vývoj dítěte do fází charakterizovaných cílem, ke kterému směřuje:

1. Kojenecký věk - základní důvěra proti základní nedůvěře (do jednoho roku života)
2. Batolecí věk - autonomie studu proti pochybám (do tří let)
3. Předškolní věk - iniciativa proti vině (do šesti let)
4. Školní věk – iniciativa proti inferioritě (do dvanácti let)
5. Dospívání-adolescence – identita proti konfuzi rolí (do dvaceti let)²⁷

---

²⁴ VÁGNEROVÁ M. *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. s. 1.

²⁵ ČAČKA, O. *Psychologie dítěte*. Tišnov: Sursum, 1994. s. 12.

²⁶ Jiný název období či odlišné určení jeho rozmezí podle toho, co který autor v daném období zkoumá.

²⁷ ERIKSON, E. H. *Dětství a společnost*. Praha: Argo, 2002. In: VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. s. 44-45.

J. Piaget (1970) se naopak při sestavování vývojových fází řídil přístupem k poznávání:

1. fáze senzomotorické inteligence (do dvou let života);
2. Fáze symbolického a předpojmového myšlení (do čtvrtého roku);
3. fáze názorného, intuitivního myšlení (do sedmého roku);
4. fáze konkrétních logických operací (do jedenáctého roku);
5. Fáze formálních logických operací (nastává v jedenácti/dvanácti letech věku dítěte).²⁸

S technickým rozvojem se v posledních desetiletích výrazně změnil také postoj k vývoji člověka v době ještě před samotným porodem. Jeden z prvních tehdejších závěrů formuloval T. Verny (1981), který se domníval, že prožívání a zkušenosti z prenatalního období utvářejí pozdější lidské postoje a očekávání.²⁹

Pro účely této práce budu pracovat s kategorizací vývojových období dítěte uváděnou M. Nakonečným (1997):

1. novorozenec (do konce prvního měsíce života);
2. nemluvně-kojenec (do konce prvního roku);
3. batole (do konce třetího roku);
4. předškolní věk (do konce šestého roku);
5. mladší školní věk (do jedenácti/dvanácti let);
6. starší školní věk-pubescence (do čtrnácti/patnácti let);

---

²⁸ PIAGET, J., INHELDEROVÁ, B. *Psychologie dítěte*. Praha: SPN, 1970. In: VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. s. 47-48.

²⁹ VERNY, T., KELLY, J. *The Secret Life of the Unborn Child*. Toronto: Collins, 1981. In: ŠULOVÁ, L. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2005. s. 13.

7. adolescence (do konce osmnáctého roku života).³⁰

příčemž dále budou zohledněna toliko stadia relevantní ve vztahu k výsledku dítěte.³¹

Vývojová období dítěte

Děti po čas svého života procházejí množstvím vývojových změn, a tudíž i sérií rozdílných vývojových fází. Díky tomu lze vypořádat řadu obecně platných tendencí, jež vývoj dětské psychiky pravidelně vykazuje. Jednotlivá období na sebe časově navazují; pro jejich časovou posloupnost tudíž není možné některé z nich přeskocit. Pro každé je typická individuální struktura duševního dění a projevů, které se navzájem odlišují v kvalitativních i kvantitativních aspektech. Rychlost vývoje časem pozvolna klesá. Nejobsáhlejší změny se dějí v prvních letech života po narození, postupně se jejich četnost snižuje, ubývají na síle a jsou méně markantní. Zprvu je vývoj dítěte podmíněn biologickými aspekty, později ale na významu začínají nabývat spíše rozšiřující se kontakty dítěte se sociálním prostředím.³²

Konec dospělosti s sebou přináší postupné zvolňování rychlosti vývoje člověka. Navzdory veškerým všeobecně platným pravidlům vývoje je nezbytně nutné nezapomínat na to, že psychické změny probíhají určitým individuálním, pro každého jednotlivce charakteristickým způsobem. Kromě toho bývá přechod do vyššího vývojového období doprovázen výraznou regresí osobnosti, a ta se při něm tedy na přechodnou dobu vrací k již překonaným formám projevu.³³

Vlastní psychický vývoj jedince je složen ze souboru souvislých i nesouvislých proměn. Tyto se v celém procesu vývoje nevyskytují rovnoměrně. Konkrétní období se vyznačují někdy rychlejším, jindy pomalejším rozvojem,

---

³⁰ NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2. vydání. Praha: Academia, 1997. s. 409.

³¹ Významu věkového hlediska pro výsledk dítěte se věnuje následující podkapitola v sekci 4.3.1.

³² ČAČKA, O. *Psychologie dítěte*. Tišnov: Sursum, 1994. s. 13-15.

³³ ČAČKA, O. *Psychologie dítěte*. Tišnov: Sursum, 1994. s. 13-15.

popřípadě dochází ke stabilizaci. Jednotlivá stadia jsou ohraničena vývojovými mezníky, které upozorňují na určitou změnu některé ze složek vývoje.³⁴

Význam věku dítěte ve vztahu k výpovědi

K věkové hranici, do které by trvala nezpůsobilost dítěte podat svědeckou výpověď, se vyjádřil již v jednom ze svých raných rozhodnutí tehdy ještě československý Nejvyšší soud s tím, že soudu vzhledem k absenci zákonné úpravy této problematiky přísluší posoudit tělesný a duševní vývoj dítěte v daném konkrétním případě a následně rozhodnout o způsobilosti dítěte vypovídat.³⁵ Při normálním, běžném duševním vývoji je dítě schopné vypovídat již zhruba v pěti letech života.³⁶

Tříleté nebo čtyřleté dítě může být zpravidla přibráno jako svědek pouze tehdy, má-li jeho výpověď působit podpůrně ve vztahu k výpovědím ostatních starších svědků. Za výjimečně příznivých okolností může přesto i takto mladé dítě poskytnout samostatně relevantní výpověď; obzvláště to platí pro děti, které dosáhly minimálně čtyř a půl roku věku. V žádném dalším následujícím vývojovém stadiu se dítě při výslechu nechová tak bezprostředně a nevyjadřuje se tolik bez výhrad.

---

³⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. s. 30-31.

³⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18.9.1925, č.j. Zm I 401/25.

³⁶ Nejvyšší soud se ve stanovisku k výchově a výživě nezletilých dětí ze dne 3.2.1974, sp.zn Cpj 34/74, vyjádřil v tom smyslu, že za věkovou hranici, kdy dosáhlo nezletilé dítě dostatečné rozumové a duševní vyspělosti nutné pro posouzení vlastních oprávněných zájmů a vyjádření vlastního úsudku, považují soudy zpravidla věk nad 10 let. Obdobný názor projevil ve svém stanovisku k pěstounské péči ze dne 4.7.1974, sp. zn. Cpj 33/74: „*Soudy ... nevyžadují vyjádření dětí mladších 10 let, často však ani dětí*

starších .... Někdy soudy upouštějí od výslechu takového dítěte v obavě z negativních následků (rozrušení

dítěte), nebo se spokojují sdělením opatrovníka, že vyjádření dítěte bylo zjištěno v předběžném řízení.“

Jako značně přínosné se ukázalo pokusit se vždy před samotným započítím výslechu o navázání přátelského kontaktu s dítětem, čímž bývá docíleno jeho uvolnění, protože se následně chová někdy až neobyčejně přirozeně a otevřeně.

Bezprostřednost a přímočarost dítěte do určité míry vyvažují jeho nedostatky způsobené příliš nízkým věkem, které mu ještě neumožňují podat logicky a věcně bezvadnou výpověď. Fantazijní představy se prozatím objevují jenom naprosto vzácně. Dítě již zvládá relativně jasně vylíčit konkrétní skutečnou událost, jež se ho v určitém ohledu osobně dotýká. Samozřejmě ale nelze očekávat, že dokáže poskytnout nějaké určitější časové nebo prostorové údaje. Kromě jiného mu chybí také porozumění pro sexuální chování dospělých jedinců.³⁷ Sedmileté až desetileté dítě částečně rozpozná rozdíl mezi určitou a neurčitou vzpomínkou. Vyskytuje se u něj nicméně tendence k chybným úsudkům. Je i nadále bezprostřední, poměrně snadno oslovitelné a čitelné; přesto je možné setkat se u něj s nečekaně impulzivními či svéráznými reakcemi. Rozvoj v oblasti verbální komunikace umožňuje dítěti lépe se vyjádřit. Je však třeba brát ohled na to, že dítě má sklon k neposednosti, nevydrží dlouho v klidu a lehko se unaví. Těmto skutečnostem se musí výslech vhodně uzpůsobit. Dalo by se říci, že dítě mezi sedmým až desátým rokem života lze celkově vzato považovat za ideálního svědka. Je silně orientované na skutečnou realitu, zároveň ale k ní již přistupuje poměrně kriticky. Navíc není až tolik sugestibilní. Vyjadřuje se samo otevřeně, aniž by dlouho přemýšlelo. Neuvědomuje si příliš možné následky toho, co říká, a proto nepřizpůsobuje svou výpověď určitému konkrétnímu cíli.³⁸

Motivy vedoucí k falešné výpovědi zpravidla absentují. Oproti mladšímu dítěti ho je možné vyslýchat také například ohledně sexuálních deliktů. V průběhu jedenáctého až třináctého roku života se výraznější, pro výslech relevantní, změny ve vývoji projevují hlavně u dívek. Vyslychající musí při posuzování výpovědi

---

³⁷ ARNTZEN, F., MICHAELIS, E. *Psychologie der Kindervernehmung*. Wiesbaden: Bundeskriminalamt, 1970. s. 39-43.

³⁸ ARNTZEN, F., MICHAELIS, E. *Psychologie der Kindervernehmung*. Wiesbaden: Bundeskriminalamt, 1970. s. 50-62.

zvažovat specifickou úroveň představ a očekávání dítěte, co se této problematiky týče.

Přestože jde vždy o individuální záležitost a mezi jednotlivými dětmi se objevují větší či menší rozdíly, bývá spíše pravidlem, že dítě již určitou potřebnou teoretickou povědomost v této souvislosti má. Přestože dítě ještě prozatím nemá za sebou žádnou vlastní sexuální zkušenost, je o praktické stránce obvykle dostatečně informováno a poučeno. Věková kategorie v rozmezí přibližně jedenácti až třinácti let je zřejmě jediná, během které rozhodujícím způsobem ovlivňuje celkový úspěch výslechu pohlaví vyslychajícího. Obzvláště dívky by měly být vždy vyslychány osobou ženského pohlaví, protože to napomáhá překonání často intenzivních, svazujících pocitů neshlednosti, případného studu nebo hanby. Rozvoj po stránce intelektuální i psychické představuje důležitý přínos pro vedení výslechu. Zdokonaluje se náležitě pochopení vážnosti výpovědi činěné před policejním orgánem. Na druhé straně se dítě chová zdrženlivěji ve vztahu k jemu neznámým osobám; zábrany lze vyzorovat i vzhledem k jedincům z rodinného kruhu. Kromě toho věnuje větší pozornost názorům okolí a je jimi lehce ovlivnitelné. Z vyjadřování dítěte se pozvolna vytrácí přímota a otevřenost. Tento úbytek je charakteristický zejména pro dívky; u chlapců se prozatím tak výrazně neprojevuje. Chlapeckou výpověď ohledně sexuálních deliktů je v této fázi možné pokládat za více věrohodnou, protože u dívek se v daném ohledu rychleji rozvíjejí případné pohnutky směrem k falešnému svědectví. S úmyslně sdělenými nepravdami je ojediněle možné setkat se i ve výpovědích věkově mladších dětí; ty jsou ale poměrně snadno odhalitelné. Ve stávajícím vývojovém stadiu se však začíná u dítěte vyvíjet schopnost odhadnout budoucí účinky podané výpovědi.³⁹

---

³⁹ ARNTZEN, F., MICHAELIS, E. *Psychologie der Kindervernehmung*. Wiesbaden: Bundeskriminalamt, 1970. s. 50-62.

Specifika vývojových období relevantních pro výslech dítěte

a) Předškolní věk (od 3 do 6 let) Předškolní věk představuje období, během něhož se završuje charakteristická dětskost dítěte. Pro děti je v této fázi typická značná sdílnost, ovlivnitelnost, živá představivost a inklinace k napodobování dospělých jedinců. Dochází k prudkému rozvoji v oblasti komunikace. Řeč se rozvíjí po kvalitativní i kvantitativní stránce a zlepšuje se formální výslovnost. Myšlení je obrazně názorné.⁴⁰ Předškolní dítě vnímá objekty globálně, aniž by se zaměřovalo na konkrétní detaily. Pokud se přece jen orientuje na určitý specifický detail, jedná se o takový, který je nápadný, v důsledku čehož si dítě zase naopak nevšímá ničeho dalšího. Nedokáže postřehnout, že je celek tvořený souborem jednotlivostí, stejně jako nedovede vnímat souvislosti a vztahy mezi těmito jednotlivostmi. Nadále převažuje bezděčná pozornost. Dítě je schopné uvažovat kauzálně a analogicky, i když odvozování a vymezení pojmů není vždy přesné. Co se chápání prostoru týče, děti předškolního věku ještě neumí dobře odhadnout prostorové vztahy, mají sklon spíše k přeceňování velikosti bližších objektů a podceňování velikosti těch vzdálenějších. Stejně tak přeceňují délku časového intervalu. Dítě se soustředí hlavně na přítomnost; minulost a budoucnost jako časové pojmy nemají v předškolním věku přesnější obsah. Číslo dítě chápe pouze jako určitou vlastnost objektu. Znalost názvů čísel ale zatím nebývá spojena s pochopením podstaty číselného pojmu. Myšlení je útržkovité, nepropojené, nekoordinované a málo flexibilní V období před čtvrtým rokem života dítěte lze vysledovat první osobní vzpomínky trvalejšího charakteru, až do šesti let je jich však jenom menší počet a bývají útržkovité. Vzpomínky jsou nepřesné a vesměs představují toliko kombinaci zapamatovaného, odvozeného a vymyšleného. Zdokonaluje se znovupoznání, i když ještě ne do té míry, aby je bylo možné reprodukovat. Neverbálně vyjadřuje dítě svoje názory prostřednictvím kresby. Touto cestou znázorňuje realitu tak, jak ji samo chápe. Kresba je mimo jiné

---

⁴⁰ NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2. vydání. Praha: Academia, 1997. s. 415-416.

ovlivněna aktuálním emočním stavem dítěte a může zobrazovat subjektivně významné aspekty, které nenacházejí žádnou oporu ve skutečnosti.⁴¹

Postupem času se do kresby promítá úmysl dítěte něco vyjádřit, zdůraznit to, co ho zaujalo nebo co považuje za významné. V závěru předškolního věku se objevuje v kresbě přechod k realismu, kdy dítě stále více respektuje skutečnost a častěji kreslí to, co doopravdy vidí.⁴² Další způsob vyjádření vlastního pojetí reality, postoje ke světu i k sobě samému představuje hra. Symbolická hra umožňuje dítěti vyrovnat se skutečností, která je pro něj jistým způsobem zatěžující. Dítě si může jejím prostřednictvím na přechodnou dobu upravit realitu podle sebe. Tematická hra naopak slouží například k procvičení budoucích rolí, nacházení řešení konfliktních situací apod. Důležitou roli hrají v předškolní fázi pohádky, které mívají jednoduchý děj a jasně určená pravidla-dobro vítězí a zlo je potrestáno. Pohádky napomáhají pochopit fungování skutečného světa a přispívají k vymezení dětské identity. Jejich neměnný řád poskytuje dítěti potřebný pocit jistoty a bezpečí. Ukazují mu, že člověk nemůže žít jen sám pro sebe, ale že existuje spolu s jinými v lidském společenství.⁴³ Převážně bezděčná mechanická paměť přechází po pátém roce života v záměrnou; mezi pátým a šestým rokem navíc nastupuje paměť dlouhodobá. Spíše než slovní popis si dítě lépe zapamatuje konkrétní událost. U dítěte předškolního věku se výrazně projevuje egocentrismus v tom smyslu, že dítě představuje střed světa, který si vytváří na základě vlastních představ. Domnívá se, že ostatní mají stejné názory. Všechno vztahuje na svoji vlastní osobu, stávající činnosti a pocity. Tím pádem pouze těžko přijímá odlišné hledisko jiného člověka. Rovněž v této vývojové fázi hrají podstatnou roli bohaté a dosti barvitě fantazijní představy, a to opět na úkor respektování logických skutečností. Mezery ve vnímání jsou často vyplňovány tzv. dětskou konfabulací.⁴⁴ Jedná se o smyšlenky, které dítě považuje

---

⁴¹ NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2. vydání. Praha: Academia, 1997. s. 415-416.

⁴² O dětské kresbě je dále pojednáno v 7. kapitole v sekci 7.2.3.

⁴³ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. s. 177-192.

⁴⁴ K dětské konfabulaci více v části 6.3.

za pravdivé a které nesnadno odlišuje od skutečnosti. Namísto potrestání dítěte za lež, je tedy vhodnější a do budoucna přínosnější jeho konfabulace patřičným způsobem usilovat o to, aby pochopilo a vnitřně přijalo reálný svět. Citové prožívání dítěte je intenzivní, ale současně pouze krátce trvající a rychle proměnlivé.⁴⁵

Dítě již nicméně zvládá ovládat vlastní citové projevy a kriticky hodnotit své chování. Relativně dobře se vypořádává s krátkodobými přechodnými nároky a stresem. Vedle stále výrazného a důležitého vztahu k matce a otci jsou v tomto stadiu vývoje položeny základy vztahů k vrstevníkům. U dítěte se tak kromě jiného rozvíjí a zdokonaluje schopnost spolupráce, ale i soupeření. Zvládá také například řešit konflikt kompromisem.

Přestože jde vždy o individuální záležitost a mezi jednotlivými dětmi se objevují větší či menší rozdíly, bývá spíše pravidlem, že dítě již určitou potřebnou teoretickou povědomost v této souvislosti má. Přestože dítě ještě prozatím nemá za sebou žádnou vlastní sexuální zkušenost, je o praktické stránce obvykle dostatečně informováno a poučeno. Věková kategorie v rozmezí přibližně jedenácti až třinácti let je zřejmě jediná, během které rozhodujícím způsobem ovlivňuje celkový úspěch výsledku pohlaví vyslychajícího. Obzvláště dívky by měly být vždy vyslychány osobou ženského pohlaví, protože to napomáhá překonání často intenzivních, svazujících pocitů neshody. Rozvojem emocí a sociálních vztahů je podmíněn morálně etický vývoj předškolního dítěte. To již má zvnitřněné základní pokyny a příkazy, dokáže proto regulovat své chování i bez přímé kontroly ze strany dospělých. V rámci experimentování příkazy nicméně často porušuje, aby zjistilo, jaké to bude mít důsledky. Překročení vytyčených pravidel většinou provází pocit viny.⁴⁶

b) Mladší školní věk (do 11-12 let) Úvodní mezník této fáze představuje vstup do školy, který s sebou přináší další období výrazných změn. Zpočátku je na dítě těchto příliš náhle přicházejících změn mnoho, zhruba po roce se však s nimi již

---

⁴⁵ K dětské konfabulaci více v části 6.3.

⁴⁶ ŠULOVÁ, L. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2005. s. 68.

dokáže vyrovnat a přizpůsobit se jim. Následně působí klidnějším dojmem. Oproti dítěti předškolního věku, pro nějž je ještě charakteristické prolínání subjektivního (imaginativně-emotivního) prožívání se skutečností, se dítě mladšího školního věku postupně začíná vyznačovat objektivní, věcnou (racionálně-kognitivní) orientací a logikou argumentování. Dochází tak k oddělení pojmů „já“ a „svět“. Prohlubuje se diferenciovaný a analytický charakter vnímání, lze vysledovat sklon k zobecňování. Hlavně pod vlivem školy začíná sílit pozornost a prvně je možné u dítěte pozorovat vnitřně motivovaný záměr v oblastech soustředění a zapamatování.⁴⁷

Dítě tak zvládá cíleně a aktivně pozorovat věci kolem sebe. Přestože se myšlení stává pružnějším, zůstává nadále názorné a operační. Dochází k útlumu spontánní emotivity a pozvolna mizí živá expresivita dítěte. Zdokonaluje se zraková a sluchová diferenciací. Kolem osmého roku života se dítě odklání od pasivního přijímání hodnot a snaží se hodnocení provádět samo. Zhruba devítileté až desetileté dítě se domnívá, že je již dostatečně rozumné a usiluje o samostatnost v rozhodování.⁴⁸ V mladším školním věku dokáže dítě seřadit události v jejich příslušném časovém sledu, učí se rozlišovat délku trvání událostí a poznávat hodiny, které ale zatím neužívá přesně. Uvědomuje si časovou nevratnost. Dítě v této fázi nejprve přijímá realitu takovou, jaká je. Věci, s nimiž se doposud nesetkalo, však odmítá jako nesmyslné. Bez pochybností přebírá názory dospělých, protože v nich spatřuje autority a jejich sdělení považuje za součást skutečnosti. Až později v tomto období se objevuje kritičnost.⁴⁹ Dítě si je vědomo toho, že ne všechno dění se musí nějakým způsobem vztahovat právě k jeho osobě. Neuznává náhodu, která pro něj představuje narušení daných pravidel, znesnadňuje mu orientaci v prostředí a tím pádem působí jako zdroj nejistoty. Proto se snaží vždy nalézt jednoznačnou příčinu. V případě, že zná všechny principy předmětného dění, dochází ke správnému vysvětlení události; v opačném případě se pokouší vše samo vykonstruovat, přičemž

---

⁴⁷ ČAČKA, O. *Psychologie dítěte*. Tišnov: Sursum, 1994. s. 54-59.

⁴⁸ ČAČKA, O. *Psychologie dítěte*. Tišnov: Sursum, 1994. s. 54-59.

⁴⁹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. s. 250-251.

zohledňuje obecně platné zákonitosti.⁵⁰ Poznávání je objektivnější a přesnější než v předchozích obdobích. Dítě mladšího školního věku již dokáže nahlížet na skutečnost z více hledisek, jejichž kombinací a integrací je schopné dospět k jednomu konkrétnímu závěru. Pokouší se odhlížet od nápadných aspektů i subjektivně poutavých vlastností, které nemají pro pochopení situace význam. Poznatky třídí do kategorií uspořádaných s ohledem na společné znaky a jejich souvislosti. Chápe vzájemné vztahy mezi jednotlivými stavy stejně jako trvalost podstaty objektů. Je si proto i přes méně důležité změny vnějšího vzhledu vědomé toho, že jde stále o tytéž objekty.⁵¹

Zvětšuje se rozsah slovní zásoby a prohlubuje porozumění významu jednotlivých slov. Nárůst kvantity představ a širší obsah pojmů v důsledku způsobuje zdokonalování této schopnosti porozumění. Relativně dobrá znalost mluvené řeči, kterou si s sebou dítě přináší do školy, získává jistou gramatickou strukturu. Díky tomu se z dětských sdělení pozvolna vytrácí barvitost a živost, které byly charakteristické pro předchozí vývojovou fázi. Dítě si pomalu začíná uvědomovat, že by mělo při vyjadřování volit stanovenou gramatickou formu, bohužel ji ale využívá na úkor spontánnosti. Zmíněný úbytek je zřetelný především v situacích, kdy se musí samostatně vyjádřit, obzvláště tehdy, má-li se vyjádřit písemně. Dítě své myšlenky nicméně nejčastěji komunikuje verbálně. Dětské myšlení ještě nezvládá oddělit představu velikosti a váhy. Pojmy, u nichž dochází k odtržení od příslušného jevu, zpravidla pozbývají na přesnosti. Při spojení s vlastní zkušeností a zážitky, ale události neztrácejí logiku. City dítěte mladšího školního věku zůstávají sice krátkodobé, zato se však vyznačují velkou intenzitou. Ztrácejí na afektu a jsou tím pádem lépe ovladatelné. Během sedmého až desátého roku života se dostavuje přechodná citová stálost a vyrovnanost. Dítě zprvu opět poměrně expresivně projektuje vlastní prožitky do kresby. Kreslí z paměti a z prožitků, aby vypravovalo o skutečnosti. Ta pro něj může mnohdy být natolik složitá a komplexní,

---

⁵⁰ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. s. 155.

⁵¹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. s. 243-245.

že ji není schopné vyjádřit jiným způsobem. Zároveň prostřednictvím kresby víceméně podvědomě vyjadřuje své city či přání. Živá expresivnost však postupně ustupuje a přechází ve stadium realismu a kopírování povrchu věcí. Útlum kresebného projevu způsobuje kromě jiného hlavně zvýšená sebekritičnost dítěte. Ovlivněna není pouze kresba, ale obvykle taktéž i ostatní tvořivost. Důležitá pro pochopení některých projevů dětí v tomto období je znalost názoru dítěte na vlastní osobu, který do značné míry spoluurčuje chování dítěte. Na jeho sebepojetí mají vliv takové faktory, jakými je například rodina, osoba učitele, kamarádi, ale i schopnosti, tělesný zjev či fyzická síla. Mladší dítě má zpočátku tendenci představovat si sebe samo nerealisticky do podoby ideálu vlastní osoby. Později se tyto představy začínají více přibližovat realitě. Dítě i přes určitou snahu není příliš vytrvalé v dodržování mravních příkazů, časem však dokáže uznat nesprávnost svého jednání. Mravní příkazy považuje za dané a příliš o jejich zdůvodnění neuvažuje. Postupně zvládá posuzovat nejenom skutky, ale zejména úmysly, které stojí v jejich pozadí.⁵²

c) Starší školní věk (do 14-15 let) Období staršího školního věku je možné označovat rovněž jako ranou adolescenci, resp. pubescenci, nebo také jako pubertu.⁵³ Tato fáze se vztahuje přibližně na prvních pět let dospívání a její závěrečný mezník zpravidla představuje ukončení povinné školní docházky.⁵⁴

„Ze sociálního hlediska se období dospívání vyčleňuje v životě člověka jako zvláštní úsek mezi dětstvím a dospělostí teprve od konce minulého století – předtím byl jedinec pojímán jako závislé dítě s velmi omezenými právy a povinnostmi anebo jako dospělý, který již začal pracovat a účastnil se i celého života dospělých.“⁵⁵

Oproti minulosti dochází k relativně velkému zrychlení vývoje tělesného a nepřímě úměrně i psychického. Dítě tak na jedné straně fyzicky dozrává dříve, ale na druhé straně se zrání psychologické – osamostatňování se – dostavuje později.

---

⁵² ČAČKA, O. *Psychologie dítěte*. Tišnov: Sursum, 1994. s. 64-71.

⁵³ Pojem puberta se vztahuje k tělesnému dospívání, spojeném s pohlavním dozráváním.

⁵⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. s. 323.

⁵⁵ LANGMEIER, J., LANGMEIER, M., KREJČOVÁ, D. *Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyzologie*. Praha: H & H, 1998. s. 87.

V tomto a taktéž v následujícím věkové období se zřejmě nejvíce patrně projevují individuální odlišnosti ve vývoji jednotlivých dětí.⁵⁶

Dobře viditelné jsou rozdíly mezi chlapci a dívkami. Dívky mívají ve vývoji náskok zhruba jednoho roku i více. I přes případné vnitřní rozpory proto působí navenek klidněji a přizpůsobivěji.⁵⁷ Pro starší školní věk je charakteristická zejména změna ve způsobu myšlení, jež umožňuje dítěti uvažovat abstraktně. Dítě přestává být následně vázáno na konkrétní realitu a je naopak schopné uvažovat hypoteticky i o mnoha rozdílných možnostech, které nicméně reálně neexistují.⁵⁸

Tyto úvahy o teoretických variantách se obvykle promítají do podoby denního snění a napomáhají hlubšímu rozvoji fantazie a tvořivosti. Dítě staršího školního věku však má ještě poměrně hodně problémů s odlišením skutečného od pravděpodobného. Dítě zvládá zobecnit principy fungování okolního světa. Připouští pouze jednoznačná, trvalá a bezvýhradně platná pravidla, jinak by došlo k narušení řádu a orientace v něm. Kompromisy a výjimky odmítá jako více či méně rušivé s tím, že zpochybňují samotnou existenci pravidel. Ve vztahu k časové dimenzi dochází k přenesení důležitosti z přítomnosti do roviny budoucnosti. Z prožívání dítěte se v protikladu k předchozímu věkovému stadiu vytrácí citová jistota a stabilita. City jsou sice intenzivní, ale také impulzivní, proměnlivé a trvají většinou jen krátkou dobu. Dítě mívá mnohdy sklon reagovat bezdůvodně přecitlivěle na zcela běžné podněty. Věnuje svým citům a prožitkům větší pozornost. Začíná je považovat za důvěrnou a intimní součást vlastní osobnosti, uzavírá se do sebe a není ochotné je s kýmkoliv sdílet. Někdy to bývá proto, že neumí své city ještě dost dobře verbálně vyjádřit, mimo to se projevuje i stud, obavy z nepochopení nebo výsměchu. Celková nejistota může u dítěte dočasně vést jednak k různě závažné regresi na nižší vývojové stadium, jednak k odpoutání od reality

---

⁵⁶ FARKOVÁ, M. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. s. 185.

⁵⁷ ČAČKA, O. *Přehled psychologie obecné, dospívání a pracovní výkonnosti*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. s. 41.

⁵⁸ ČAČKA, O. *Přehled psychologie obecné, dospívání a pracovní výkonnosti*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. s. 41.

a úniku do fantazie. V posuzování sebe i okolního světa se projevuje egocentrismus. V důsledku citové lability dochází ke kolísání sebehodnocení, dítě je vztahovačné a následně vystupuje raději preventivně nepřátelsky vůči jiným lidem. Ze strany dospělých je tak třeba pokoušet se vyvarovat chování, které by mohlo dítětem být neadekvátně interpretováno jako urážlivé (například nevhodně pronesený žert).⁵⁹ Při hovoru vyžaduje dítě, aby se s ním zacházelo jako s rovnocenným partnerem, v opačném případě provokuje nebo ztrácí zájem na další komunikaci. Má tendenci dokola opakovat určité argumenty či tvrzení a současně není schopné ani ochotné naslouchat dospělým s odlišnými názory. Komunikace je proto náročná na trpělivost. Počátek abstraktního myšlení s sebou přináší také pochopení podstaty obecných mravních norem a porozumění jejich významu. Dítě se k obecně platným pravidlům staví kriticky a neakceptuje je automaticky.⁶⁰

Odpoutává se od předchozích autorit, jejichž jednání mu sloužilo jako kritérium správnosti, a hledá si vlastní názory. Respektuje jen ty normy, které považuje za správné na základě svého vnitřního přesvědčení. Klade sice důraz na spravedlnost, ale zatím ještě nedokáže být objektivní.⁶¹

d) Adolescence (do 18 let) Adolescence tvoří určitý předstupeň dospělosti. Pojem dítě je v této fázi možné zaměnit za pojem mladistvý. Dřívější období konfliktů a vzdorů opětovně střídá stadium stabilizace zájmů a postojů. Dochází k relativnímu dovršení vývoje osobnosti. Stále více se oslabuje vztah závislosti na rodičích a sílí potřeba samostatnosti.⁶² Výrazné rozdíly ve vývoji u dívek a chlapců, projevující se v předešlém věkovém stadiu, se postupem času vytrácejí, i když jejich úplné vyrovnání nastává až v letech následujících po osmnáctém roku života. Orientace pozornosti je vyhraněnější, adolescent se více soustředí na objektivní důležitost

---

⁵⁹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost a stáří*. Praha: Portál, 2000. s.214-222.

⁶⁰ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost a stáří*. Praha: Portál, 2000. s.214-222.

⁶¹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. s. 393-397.

⁶² NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2. vydání. Praha: Academia, 1997. s. 417.

jevů.⁶³ Je schopný přemýšlet i o věcech, které si nemůže názorně představit. Chápe význam abstraktních pojmů, jako jsou například spravedlnost nebo právo. Myšlení nabývá výrazněji na spekulativním rázu, dospívající vytváří různé možné, popř. ideální eventuality, načež přistupuje k jejich ověřování.⁶⁴ Toto vývojové období se obvykle vyznačuje svobodou rozhodování; adolescent na druhou stranu nestojí o zodpovědnost za následky vlastních rozhodnutí. Uvažuje logicky správně, ale v důsledku zbrklosti a ukvapenosti často chybuje. Přetrvávající nejistota a s ní související pochybnosti o vlastní osobě vedou u dospívajícího k tomu, že přikládá značný význam názorům ostatních jedinců. Mnohdy se přiklání k určité skupině, s níž se identifikuje, a hodnotí ji pozitivně na rozdíl od zbytku světa. Pod záštitou skupiny se cítí silnější. Může nabýt dojmu, že v jejím rámci není odpovědný za své jednání. Po překonání nejistoty způsobené osamostatňováním a hledáním vlastní identity by mělo postupně dojít k separování od dané skupiny, jinak by vývoj osobnosti dospívajícího ustrnul.⁶⁵

Především v období adolescence vnímá dospívající všeobecně akceptované morální normy a pravidla chování jako platné pro všechny jednotlivce bez výjimky. Neuznává a odmítá jakoukoliv formu kompromisu, jenž pro něj zpravidla znázorňuje toliko projev jakési polovičatosti, pohodlnosti či zbabělosti. Adolescent klade až nepřiměřený důraz na absolutní upřímnost a spravedlnost. Proto se také dostává do poměrně častých konfliktů s okolím.⁶⁶

---

⁶³ ČAČKA, O. *Přehled psychologie obecné, dospívání a pracovní výkonnosti*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. s. 42-43.

⁶⁴ LANGMEIER, J., LANGMEIER, M., KREJČOVÁ, D. *Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyzologie*. Praha: H & H, 1998. s. 89.

⁶⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost a stáří*. Praha: Portál, 2000. str. 266-26946) FARKOVÁ, M. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. s. 188.

⁶⁶ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost a stáří*. Praha: Portál, 2000. str. 266-26946) FARKOVÁ, M. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. s. 188.

4.3 Zvláštnosti výslechu dětí

Setkání s obětí násilného či sexuálně motivovaného trestného činu patří mezi jedny z nejvíce emočně vypjatých, které musí policista profesionálně zvládnout. Emoce jsou o to větší, je-li obětí takového trestného činu dítě. Většina těchto případů je typická tím, že se odehrává pouze mezi dvěma aktéry, a to pachatelem a obětí. Proto jsou nazývány tzv. intimními delikty. Z toho logicky vyplývá, že důkazy lze získat, neexistují-li svědci, pouze z výpovědi oběti, eventuálně ze zajištěných stop, pokud jsou ovšem k dispozici. Důkazy mající objektivní povahu, zejména gynekologické vyšetření oběti, biologické zkoumání oděvů a podobně, mohou chybět v důsledku časového odstupu mezi spácháním činu a jeho oznámením. Policista se při vyšetřování intimního deliktu snaží získat maximum informací z výpovědi oběti. Tato pochopitelná snaha o získání maxima vyčerpávajících odpovědí na otázky týkající se průběhu skutku, popisu pachatele a dalších poznatků, někdy vede k postupům, které mohou zanechat na psychice oběti dalekosáhlé následky. Kovář v této souvislosti hovoří o *sekundární viktimizaci*, tedy druhotném zraňování, které podle něj: „vzniká v kontaktu oběti se širším sociálním okolím, pracovníky činnými v trestním řízení, lékaři, sociálními pracovníky a dalšími profesionály, tedy obecně systémem, který je paradoxně založen na pomoci a ochraně dětí. V této souvislosti se také můžeme setkat s pojmem systémové týrání. Kovář uvádí, že: „typickými znaky takového jednání je zpochybňování výpovědi, opakování výslechů, které připomínají prožitá traumata, opakované lékařské prohlídky či provedení výslechu oběti u soudu za přítomnosti pachatele.“⁶⁷

Správné zvládnutí výslechu dítěte je úkol pro policejního profesionála, tedy pro kriminalistu, který je pro tyto úkony speciálně vyškolen. Což znamená, že má přípravu z oborů psychologie či pedagogiky a disponuje dostatečnými životními zkušenostmi a schopnostmi empatie.⁶⁸ Ke snížení trauma dětí z kontaktu se soudním systémem dále napomáhá neformální prostředí speciálních výslechových

---

⁶⁷ KOVÁŘ P. a kol. *Sexuální agrese*. 1.vyd. Praha: Jessenius Maxdorf, 2008, s. 174.

⁶⁸ KOVÁŘ P. a kol. *Sexuální agrese*. 1.vyd. Praha: Jessenius Maxdorf, 2008, s. 174.

místností, demonstrační pomůcky, například speciální dvojice loutek „Jája a Pája“, videozáznamy aj.⁶⁹

Současná právní úprava výslechu dětí mladších 15 let

Zákonná úprava problematiky výslechu dětí mladších 15 let je obsažena v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen trestní řád). Vychází z předpokladu, že děti jsou schopné poskytnout věrohodnou výpověď. Přesto však zákon uznává nutnost diferencovaného přístupu a zvláštních znalostí k provádění výslechu dětí. Podmínky výslechu dětí mladších 15 let jsou proto výslovně upraveny v ustanoveních § 101 a § 102 trestního řádu, obsahujících speciální právní úpravu výslechu v rámci trestního řízení. Jinak se i na výslech dítěte užijí obecná ustanovení trestního řádu o výslechu svědka. To například znamená, že dítě musí být poučeno ve smyslu ustanovení § 101 odst. 1 trestního řádu a toto poučení musí být přiměřené jeho věku a jeho rozumové vyspělosti. Policejní orgán by tedy měl volit takové jazykové obraty, které budou pro dítě srozumitelné a pochopitelné a tyto jazykové obraty by měl i doslovně zaznamenat při protokolaci, aby bylo zcela zřejmé, že dítě bylo poučeno v souladu s trestním řádem. Dítě je třeba poučit i o jeho právu odepřít výpověď, vzhledem k jeho trestní neodpovědnosti však není třeba jej poučovat o trestních následcích křivé výpovědi. Základní zásadou pro výslechu dětí mladších 15 let je **požadavek jediného výslechu**. Podle ustanovení § 102 odst. 1 trestního řádu, je třeba provádět výslech o okolnostech, jejichž ožívání v paměti by vzhledem k věku mohlo nepříznivě ovlivňovat duševní a mravní vývoj dítěte, **zvláště šetrně** a po obsahové stránce vyčerpávajícím způsobem tak, aby výslechu v dalším řízení zpravidla už nebylo třeba opakovat.⁷⁰

Nový výslech dítěte o těchto skutečnostech v dalším řízení je možný jen v nutných případech. Pokud je však výslech proveden nekvalifikovaně a s řadou

---

⁶⁹ KOVÁŘ P. a kol. *Sexuální agrese*. 1.vyd. Praha: Jessenius Maxdorf, 2008, s. 174.

⁷⁰ ŠPECIÁNOVÁ Š., *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. 1.vyd. Praha: LINDE, 2003, s. 105, 106.

pochybení odůvodňujících potřebu jej opakovat, následky jsou jen těžko napravitelné. Takový stav může vést k systémovému týrání dítěte.⁷¹

K omezení negativního působení průběhu trestního řízení na dítě též přispívá úprava v ustanovení § 102 odst. 2 trestního řádu, podle které v dalším řízení má být taková osoba vyslechnuta znovu jen v nutných případech. V řízení před soudem je umožněno na podkladě rozhodnutí soudu provést důkaz přečtením protokolu o výslechu nezletilého dítěte mladšího 15 let, aniž by musely být splněny podmínky dané ustanovením § 211 odst. 1 a 2 trestního řádu (toto ustanovení upravuje podmínky, za kterých je možno v hlavním líčení místo výslechu svědka číst protokol o jeho výpovědi). Při provádění výslechu osoby mladší 15 let jako svědka je nutné splnit obligatorní požadavek ustanovení § 102 odst. 1 trestního řádu na přibrání pedagoga nebo jiné osoby mající zkušenosti s výchovou mládeže. Zákon nestanoví taxativně profese, jejichž nositelé mohou být ve smyslu zákona přibráni jako osoby, které mají za povinnost dohlížet na odpovídající způsob provádění výslechu. Takovou přibranou osobou může být kromě pedagoga, také pediatr, dětská sestra, dětský psychiatr či psycholog, pracovník orgánu sociálně právní ochrany dětí či pracovník dětského krizového centra apod. Aktivita jiné osoby při výslechu spočívá v dozoru nad tím, aby dítěti nebyly kladeny nesrozumitelné otázky s ohledem na jeho věk a aby při protokolaci výpovědi nedocházelo k dezinterpretaci obsahu sdělení dítěte. V neposlední řadě tato osoba dozírá, aby dítě nebylo vystaveno extrémní psychické či fyzické zátěži a též spolupůsobí k navázání kontaktu dítěte s vyslychajícími.

Tato přibraná osoba může navrhnout odložení úkonu na pozdější dobu a v průběhu provádění úkonu navrhnout jeho přerušení nebo ukončení, pokud by provedení úkonu nebo pokračování v něm mělo nepříznivý vliv na psychický stav vyslychané osoby. Nehrozí-li nebezpečí z prodlení, orgán činný v trestním řízení (dále jen OČTR) takovému návrhu vyhoví.⁷²

---

⁷¹ ŠPECIÁNOVÁ Š., *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. 1.vyd. Praha: LINDE, 2003, s. 105, 106.

⁷² ŠPECIÁNOVÁ Š., *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. 1.vyd. Praha: LINDE, 2003, s. 106, 107.

Je-li přínosem pro úkon samotný také *přítomnost rodičů*, mohou být rovněž přibráni. Z hlediska zákona je rozhodnutí, zda bude rodič výsledku dítěte přítomen či nikoliv, svěřeno výhradně policejnímu orgánu, jelikož ne vždy je přítomnost rodičů při výsledku žádoucí (dítě se stydí, obává se před rodiči hovořit ze strachu před potrestáním atd.), nehledě na skutečnost, že není možno přibrat jako třetí osobou úkonu toho, kdo může být ve věci podjatý nebo bude sám podávat vysvětlení či svědeckou výpověď. Přítomnost rodičů však nemůže nahradit obligatorní přítomnost pedagoga či jiné osoby mající zkušenosti s výchovou mládeže. Zákonný zástupce má právo být OČTŘ vyrozuměn o procesních úkonech prováděných s nezletilým dítětem. Povinností vyslyšajícího je proto vyrozumět rodiče o konání výsledku nezletilého dítěte, a to i v případě, že výslech dítěte je prováděn např. ve škole. Špeciánová dále uvádí, že: „u výsledku dítěte má právo být přítomen i obhájce obviněného, který může v závěru výsledku, po udělení slova vyslyšajícím, položit dítěti otázky vztahující se k předmětné věci. Toto právo přísluší i státnímu zástupci, projeví-li zájem o účast při výsledku dítěte. V mnoha případech výsledku dítěte jsou osoby, které mají právo být u výsledku dítěte, přítomny osobně v místě, kde výslech probíhá, což je pro dítě velmi zatěžující po psychické stránce.⁷³ Z toho důvodu byly zřízeny speciální výsledkové místnosti, které umožňují provést výslech dítěte odděleně od ostatních. Speciálním výsledkovým místnostem se budu dále podrobně věnovat.

Pravidla vedení výsledku dítěte.

Samotný výslech je jak pro dítě, tak pro kriminalistu oboustranně náročná a vyčerpávající záležitost. Může přinést jedinečné informace pro dokazování, ale také při nedodržení taktických metodických zásad vedení výsledku napáchat nezměrné škody na psychice a dalším zdravém vývoji dítěte. Aby k tomuto nedocházelo, je třeba dodržovat pravidla pro vedení výsledku dítěte. V této podkapitole vymezím, dle mého názoru, ty nejdůležitější z nich. Každému výsledku by měla předcházet *důkladná příprava vyslyšajícího*. Ta spočívá zejména v detailním seznámení vyslyšajícího se spisovým materiálem, prověření dosud známých poznatků, zjištění rozumové

---

⁷³ KOVÁŘ P. a kol. *Sexuální agrese*. 1. vyd. Praha: Jessenius Maxdorf, 2008, s. 177.

a duševní úrovně vyslychaného. Vyslychající by měl také mít představu o komunikačních a vyjadřovacích dovednostech dítěte. Zejména jde-li o dítě předškolního věku.

Proto je vhodné, pokud to okolnosti dovolí, s dítětem navázat osobní kontakt ještě před konáním výslehu. Vyslychající může například navštívit rodinu, či nějaké vhodné zařízení, kde kontakt dítěte.⁷⁴

Specifika výslehu dětí-vnější aspekty

Osoby účastníci se výslehu

Na základě již uvedených předmětných ustanovení trestního řádu a zákona o soudnictví ve věcech mládeže lze osoby, které se účastní výslehu dítěte, zásadně zařadit do tří skupin. První představuje samotný vyslychající, druhá zahrnuje osoby přibrané a třetí tvoří rodiče dítěte.

Osoba vyslychajícího

Vlastní osoba vyslychajícího je pro dosažení cíle výslehu dítěte mimořádně důležitá. Vyslychající by se měl především vyznačovat určitými požadovanými charakteristikami; obzvláště pak musí oplývat značnou trpělivostí. Zároveň by se měl pokusit se vžít do psychiky vyslychaného dítěte a mít po celou dobu výslehu na zřeteli jeho budoucí duševní a sociální vývoj. Zvýšenou pozornost by měl věnovat zejména navázání psychologického kontaktu s vypovídajícím na samém počátku výslehu, aby tak posléze získal jeho důvěru.⁷⁵ Navázání určité komunikační úrovně je tudíž ze strany vyslychající osoby zjevně třeba věnovat více úsilí, tolerance, profesionality a času. Celý tento náročný proces je do značné míry zjednodušen, pokud vyslychající zná hodnoty, jež dítě vyznává, a má alespoň nějaké povědomí o prostředí, z něhož pochází. Jako velmi užitečná se rovněž jeví znalost specifických slangových výrazů, které se v dnešní době u dětí často vyskytují, a schopnost

---

⁷⁴ KOVÁŘ P. a kol. *Sexuální agrese*. 1.vyd. Praha: Jessenius Maxdorf, 2008, s. 177.

⁷⁵ PJEŠČÁK, J. *Kriminalistika*. Bratislava: Obzor, 1981. s. 255.

vyslýchajícího je také v příslušném kontextu použit. V opačném případě mohou hovorové pojmy dětí představovat jistou bariéru v komunikaci mezi vyslýchajícím a vyslýchaným. Kromě toho by měl vyslýchající přizpůsobit styl svého vyjadřování celkové vyzrállosti dítěte. Osobnost a veškeré dosavadní zkušenosti vyslýchající osoby mají vliv na zvolení správné taktiky vedení výslechu.⁷⁶

Osoba vyslýchajícího je významná i z hlediska navození relativně přátelské, emocionálně příznivé, uklidňující atmosféry výslechu. Současně je také vhodné, aby se vyslýchající zdržel jakýchkoliv soudů nebo závěrů ohledně chování dítěte či předčasného hodnocení situace. Dítě totiž poměrně snadno vycítí názor dospělého, jemuž se posléze snaží vyjít vstříc a důsledku očekávání dospělého může dospět až k podání zkreslené výpovědi.⁷⁷ Proto pociťuje-li vyslýchající, že je mu dítě nesympatické a že by se jeho negativní postoj k dítěti mohl eventuálně nepříznivě promítnout do výslechu, měl by sám zvážit, zda by nebylo prospěšnější, kdyby vedl výslech místo něj někdo jiný.⁷⁸ Od osoby vyslýchajícího a od atmosféry, kterou svým individuálním stylem chování a jednání vytváří, tedy podstatným způsobem závisí, jestli dítě bude uvolněné a tím pádem více ochotné spolupracovat. Vzniku potřebné uklidňující atmosféry rozhodně nepomáhá, jestliže vyslýchající vystupuje během výslechu ve vztahu k dítěti v typicky rodičovské roli se zřejmými výchovnými úmysly. Dítě by tak zpravidla vyslýchající neměl poučovat o slušném chování či mu předhazovat to, co se stalo, popřípadě ho odsuzovat za nemístné chování.⁷⁹ Pro zdárný průběh výslechu není ani tak důležité pohlaví vyslýchající osoby, jako její přístup k výslechu. Vůči dítěti by měla vystupovat v každém případě empaticky, chápat a hlavně trpělivě. Za ideální lze považovat situaci, kdy se výslechu účastní zároveň osoba mužského i ženského pohlaví. Obecně sice platí, že má dítě větší obavy z pohlaví, kterým bylo zneužito nebo které mu jinak ublížilo. Tento strach se nicméně nepromítá do vztahu dítěte k vyslýchajícímu. Větší význam

---

⁷⁶ PJEŠČÁK, J. *Kriminalistika*. Bratislava: Obzor, 1981. s. 255.

⁷⁷ Jedná se o tzv. Pygmalion efekt – dítě se snaží dostat očekávání dospělého a tím se mu zalíbit.

⁷⁸ GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H. A KOLEKTIV. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. s. 196-199.

⁷⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. s. 327.

má v této souvislosti vnější vzhled vyslychajícího, jenž by se v zájmu úspěchu výslechu neměl fyzicky podobat pachateli.⁸⁰ Výslechem dětí by se měly zabývat pouze osoby, které jsou za tímto účelem náležitě vyškolené.

Například pro soudce pořádá v této souvislosti kursy zaměřené na problematiku dítěte Justiční akademie v Kroměříži. Probírají se v nich otázky emocionality, dětských lží, vlivu rodiny a vrstevníků.⁸¹ Existuje také řada školení pro policisty, jejichž cílem je zmírňování dopadu výslechu na dítě, aby tak co nejméně docházelo k jeho dalšímu poškozování.⁸² Jmenovitě proběhlo v listopadu 2009 odborem prevence kriminality Ministerstva vnitra České republiky připravené „Školení pro specialisty využívající speciální výslechové místnosti“ s cílem doporučit postupy k dalšímu rozšiřování těchto místností a zdůraznit nutnost vzdělávání dalších policistů v daném ohledu. Během školení byly za účasti odborných lektorů prodiskutovány mimo jiné psychologické aspekty výslechu dětí, příprava výslechu dítěte a taktika jeho vedení ve speciální výslechové místnosti včetně následného využití záznamu z této místnosti při trestním řízení.⁸³

---

⁸⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. s. 330.

⁸¹ HODASOVÁ, J. Strach malých svědků překonávají experti v talárech. Chrudimský deník.cz [online]. [citováno 27.5.2010] Dostupné z:

http://chrudimsky.denik.cz/zpravy_region/soudy_deti_vysetrovani_vyslechy_20100513-6b63.html

⁸² SVOBODOVÁ, S. Děti v roli svědka či oběti – prevence a represe. Policie České republiky [online]. [citováno 27.5.2010] Dostupné z:

<http://www.policie.cz/clanek/deti-v-rol-i-svedka-ci-obeti-prevence-a-represe.aspx>.

⁸³ Zpráva o plnění úkolů vyplývajících ze strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011 za rok 2009. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. [citováno 30.5.2010] Dostupné z:

www.mvcr.cz/soubor/5-4-iii-zprava-2009-doc.aspx.

Osoba přibraná

Při výslechu dětí do patnácti let může jako osoba přibraná na základě již výše zmíněného ustanovení § 102 odst. 1 trestního řádu vystupovat pedagog nebo jiná osoba se zkušenostmi ohledně výchovy mládeže. Policista při výběru přibraných osob zásadně zohledňuje druh spáchané trestné činnosti a to, jestli bylo touto činností poškozeno samo dítě. Rodiče mohou vhodnou osobu policistovi navrhnout, ten však k jejich návrhu nemusí přihlídnout. Obecně nicméně platí, že například v případě ublížení na zdraví je účelné přibrat k výslechu dítěte pediatra, v případě šikany naopak spíše pracovníka pedagogicko-psychologické poradny. Poměrně univerzálně lze přibrat pracovníka orgánu sociálně právní ochrany dětí.⁸⁴ K výslechu dítěte v pozici svědka drobných krádeží je adekvátní přibranou osobou učitel či vychovatelka. Oproti tomu za situace, kdy panuje podezření, že se dítě stalo obětí závažného trestného činu (znásilnění, pohlavní zneužívání, týrání či vydírání) je zcela nutné, aby se výslechu účastnil taktéž psychiatr nebo psycholog se specializací na děti a mládež. Psycholog i psychiatr mohou vystupovat jak v postavení osoby přibrané k výslechu ve smyslu § 102 trestního řádu, tak v pozici soudního znalce. Zásadní rozdíl spočívá v tom, že osoba přibraná je činná jenom aktuálně při samotném úkonu, popř. může být v budoucnu vyslechnuta během jednání před soudem k okolnostem proběhlého výslechu. Může přispět k navázání kontaktu mezi vyslychající osobou a dítětem. Po čas výslechu by se měla projevovat aktivně a dohlížet na to, aby dítěti nebyly kladeny otázky, které jsou pro něj z důvodu věku ještě nesrozumitelné, aby sdělení dítěte byla chápána skutečně tak, jak je ono myslelo, a aby nedocházelo při výslechu k vystavení dítěte nadměrné psychické nebo fyzické zátěži. Po dohodě s vyslychajícím může psycholog či psychiatr v roli osoby přibrané pokládat dítěti vlastní otázky. Úkolem soudního znalce je oproti tomu posoudit duševní stav dítěte, resp. posoudit věrohodnost jeho výpovědi.

---

⁸⁴ Pomozte svému dítěti, aby poskytlo účinné svědectví. Průvodce dětského svědka v trestním řízení[online]. [citováno 27.5.2010] Dostupné z: http://www.detskaprava.cz/pruvodce/3_07.htm.

Za tímto účelem obvykle vypracovává znalecký posudek. Jeho procesní postavení je v uvedené souvislosti vymezeno § 105 a následně trestního řádu.⁸⁵

Osoba rodiče

Rodiče lze přibrat k výslechu pouze tehdy, přispěje-li to ke správnému provedení výslechu dítěte. Většinou má však přítomnost rodiče spíše negativní dopad. Relativně často se totiž snaží ovlivnit své dítě tak, aby vypovíдалo podle jejich představ, a to nejenom v průběhu výslechu, ale v mnohých případech i ještě před ním. To se může bohužel velmi nepříznivě projevit také na chování dítěte, které následně pocítuje v přítomnosti rodičů strach či obavy, stydí se nebo se chová zaujatě.⁸⁶ Děti se obvykle před rodiči zdráhají vypovídat zejména ohledně sexuálních deliktů. Dokonce i ty děti, které se jinak vůči rodičům projevují s plnou důvěrou, se v souvislosti s touto tematikou zřídka svěřují rodičům samy od sebe. Za daných okolností je tudíž lepší nejen pro dítě, ale i pro úspěch úkonu provádět výslech bez účasti rodičů, resp. osob, které dítě vychovávají.⁸⁷ Účastenství rodičů je nežádoucí i v celé řadě dalších případů. Eventuální přítomnost rodičů při výslechu dítěte nemůže nicméně nikdy nahradit zákonem stanovenou účast pedagoga nebo jiné vyžadované osoby.⁸⁸ Rodiče nemají na účast při výslechu jejich dítěte žádný právní nárok a přibrání tak mohou být toliko na základě rozhodnutí vyslyšající osoby. Vyloučena je pochopitelně přítomnost rodiče za situace, kdy má dítě podat výpověď ve věci, v níž je či může být tento rodič sám stíhán.

---

⁸⁵ SPEJROVÁ, H. *Výslech dítěte za přítomnosti specialisty. Veřejná správa č. 32/2001* [online]. [citováno 27.5.2010] Dostupné z webu Ministerstva vnitra České republiky:

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2001/0032/32pril3.html>.

⁸⁶ PJEŠČÁK, J. *Kriminalistika*. Bratislava: Obzor, 1981. s. 256.

⁸⁷ ARNTZEN, F., MICHAELIS-ARNTZEN, E. *Vernehmungpsychologie: Psychologie der Zeugenvernehmung*. 2. vydání. Mnichov: C.H.Beck, 1989. s. 38-39.

⁸⁸ SPEJROVÁ, H. *Výslech dítěte za přítomnosti specialisty. Veřejná správa č. 32/2001* [online]. [citováno 27.5.2010] Dostupné z webu Ministerstva vnitra České republiky:

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2001/0032/32pril3.html>.

K zamítnutí účasti rovněž postačuje, pokud existuje ze strany rodiče nějaký motiv k maření objektivního průběhu vyšetřování. Co se týče nevhodné psychické struktury osobnosti rodiče, ta bývá předmětem předchozí konzultace vyšetřovatele s psychiatrem nebo psychologem.⁸⁹

Psychiatr či psycholog s ohledem na správné provedení úkonu po orientačním rozhovoru s rodičem jeho přítomnost při výslechu dítěte buď doporučí či nikoliv. Přibrání rodiče k výslechu dítěte lze vyloučit i na základě ustanovení občanského soudního řádu, konkrétně se jedná o § 100 odst. 4. Důvodem jsou odůvodněné obavy z ovlivnění dítěte do té míry, že by nebylo schopné projevit svůj vlastní názor. Občanský soudní řád tedy umožňuje vyslechnout dítě v nepřítomnosti rodiče, „v žádném případě však nelze z účasti na provádění tohoto důkazu vyloučit i jiné osoby účastné na řízení, tedy např. zástupce rodiče nebo opatrovníka dítěte.“⁹⁰

Dítě se v souvislosti s výslechem dostává do mnoha různých situací, které nikdy nezažilo a kterým nerozumí. Proto je velmi důležitá pozice rodiče, jenž by měl s dítětem danou situaci blíže probrat, dostatečně mu ji vysvětlit a zodpovědět případné dotazy. Na to, ale rodič potřebuje být přiměřeně informován o průběhu a postupech vyšetřování. Spolupráce vyslychající osoby s rodičem vyslychaného dítěte nastíněním ohledu obvykle přináší žádoucí užitek. Na druhou stranu ne všichni rodiče jsou schopni nebo ochotni svému dítěti ve vztahu k výslechu pomoci. Určití rodiče kladou větší důraz na svoje vlastní osobní zájmy nebo je jejich přístup k dítěti zásadně negativní. Jiní, kteří zase naopak mají s dítětem dobré vztahy, si často vyčítají nedostatečnou péči o něj a cítí se odpovědnými za vzniklou situaci. Mnozí se dokáží s takovýmto pocitem viny vyrovnat; u některých však může vina vyvolat agresivní chování směřované proti samému dítěti, resp. proti tomu, kdo domnělé

---

⁸⁹ Výslech nezletilého svědka–poškozeného a jeho druhotná viktimizace. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. [citováno 27.5.2010] Dostupné z:

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/aktualit/sdeleni/2001/vyslech.html>.

⁹⁰ Výslech nezletilého svědka–poškozeného a jeho druhotná viktimizace. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. [citováno 27.5.2010] Dostupné z:

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/aktualit/sdeleni/2001/vyslech.html>.

zanedbání péče o dítě odhalil. Rodiče odpovídající popsaným charakteristikám neprojevují žádnou snahu pomoci svému dítěti nebo spolupracovat při vyšetřování.⁹¹ Rodiče, kteří dopředu usilují o to, aby své dítě uklidnili a pomohli mu s přípravou na roli svědka, by se měli určitých věcí vyvarovat. Neměli by hlavně s dítětem jeho výpověď příliš opakovat, protože tím prakticky dochází k jejímu nacvičení. Obdobná výpověď by mohla být později vyhodnocena spíše jako nevěrohodná.⁹² Starší děti mohou k výsledku přinést dopředu připravené písemné poznámky ohledně událostí, které si zapamatovaly, ale rodiče jim s jejich psaním nesmějí pomáhat. Zároveň je rodičům doporučeno zdržet se minimálně do doby výsledku jakýchkoli hodnotících poznámek týkajících se případných sdělení dítěte.⁹³

Prostory pro výslech dítěte

Prostředí, ve kterém výslech dítěte probíhá, podstatně ovlivňuje efektivitu výsledku. Dítě je velmi senzitivní a neznámé okolí, v němž je vyslýcháno, na něj značně působí. Dospělí tak mohou klidně podávat výpověď v místnosti obvykle relativně stroze vybavené toliko s důrazem na její funkčnost. Tato místnost však v žádném případě nepředstavuje adekvátní prostředí pro výslech dítěte, protože v něm často vyvolává pocity úzkosti a strachu. Dítě si potom hůře vzpomíná na v minulosti vnímané události, které jsou předmětem stávajícího výsledku. Dochází tak ke znehodnocení výpovědi. Proto je vhodné uskutečňovat výslech dítěte ve speciálně pro tento účel zařízené místnosti, v níž se bude cítit příjemně a bezpečně. Ve vybavení místnosti by rozhodně měly figurovat obrázky, knihy a hračky. Pro děti mající potíže s verbální komunikací by zde měla existovat možnost vyjádření formou kresby. Další důležitou pomůckou pro projev dítěte jsou panenky

---

⁹¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. s. 334.

⁹² Vaše dítě jde svědčit. Průvodce dětského svědka v trestním řízení [online]. [citováno 27.5.2010]Dostupné z: http://www.detskaprava.cz/pruvodce/3_00.htm.

⁹³ Vaše dítě potřebuje podporu. Průvodce dětského svědka v trestním řízení [online]. [citováno 27.5.2010]Dostupné z: http://www.detskaprava.cz/pruvodce/3_01.htm.

znázorňující muže a ženu, pojmenované Jája a Pája. Tyto panenky se uplatňují zejména při výslechu zneužívaných dětí. Dítě nemusí odpovídat na dotazy vyslychajícího slovně, ale může svoji odpověď předvést na uvedených panenkách. Pro dítě je to mnohem přijatelnější způsob vyjádření se. Mimo to se jeví jako prospěšné nahrát výslech dítěte videokamerou, jejímž prostřednictvím je celý výslech podrobně zdokumentován.⁹⁴

Jednotlivým nastíněným aspektům souvisejícím s vyhovujícím prostředím pro výslech dětí se detailněji věnují následující stránky.

Výslechové místnosti

První moderní výslechová místnost v rámci Policie České republiky byla vytvořena a otevřena v roce 2006 v Kojeneckém ústavě v Ostravě. Následně schválil dne 22.2.2007 Republikový výbor pro prevenci kriminality vyhlášení programu „Zřizování speciálních výslechových místností pro dětské oběti a svědky Policií ČR“. Tento program vychází z Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na léta 2004-2006, přijatého usnesením vlády České republiky č. 949 ze dne 16.8.2006. Mezi jeho základní cíle patří obzvláště zamezení sekundární viktimizaci dětí v rámci trestního řízení. Ukládá zbudování speciálních výslechových komplexů, které budou reálně odpovídat potřebám výslechů dětských obětí a svědků. Jejich umístění v policejních budovách nebo jiných zařízeních vyplývá zcela z konkrétní teritoriální polohy a specifických podmínek a možností Policie České republiky. Ve skutečnosti tvoří v zásadě výslechové prostory vlastně místnosti dvě. V jedné probíhá samotný výslech dítěte (místnost výslechová, resp. pracovní), zatímco druhá je určena pro pořízení audiovizuálního záznamu a zároveň pro pasivní monitorování činnosti odehrávající se ve výslechové místnosti mezi zúčastněnými osobami (místnost technická, resp. Monitorovací).⁹⁵ Celkové zařízení výslechové

---

⁹⁴ GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H. A KOLEKTIV. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. s. 197.

⁹⁵ V nadstandardním provedení může být tato místnost rozdělena do dvou samostatných s ohledem na funkci, kterou má každá z nich plnit.

místnosti má na dítě působit uklidňujícím dojmem, aby se zbytečně nestresovalo. Pobyt v takové místnosti by neměl prohlubovat újmu dítěte či vést k jeho další traumatizaci. Současně by vstřícná atmosféra výslechové místnosti měla usnadnit navázání kontaktu mezi vyslýchajícím a vyslýchaným. Pro tyto účely může případně být navíc vytvořena zvláštní místnost, tzv. čekárna-herna, která slouží ke zjištění psychosociální úrovně dítěte, stupně komunikačních dovedností a výrazových prostředků, momentální nálady dítěte a jeho vztahu k cizí osobě. Probíhá v ní tedy příprava na výslech včetně vysvětlení důvodů výslechu dítěti.⁹⁶

Správné fungování speciálních výslechových místností samozřejmě předpokládá řádné odborné proškolení osob, které je budou využívat.⁹⁷ Ve zřizování speciálních výslechových místností pro dětské oběti a svědky započatém v roce 2007 bylo pokračováno taktéž v roce následujícím. Dohromady se po celé České republice nachází již sedmnáct fungujících speciálních výslechových místností. Obecně je projekt, jenž stojí v pozadí jejich vzniku, hodnocen pozitivně.⁹⁸ Například v severních Čechách lze takovéto výslechové místnosti nalézt dvě. Novější z nich byla uvedena do provozu v druhé polovině roku 2008 v Liberci a v Ústeckém kraji doplnila jen o několik měsíc starší výslechovou místnost v Mostě. V liberecké místnosti příslušné pro výslech dítěte nesmějí samozřejmě chybět barevné polštáře, autíčka, panenky nebo obrázkový koberec, které dohromady utváří kulisu útulného pokojíčku. Za květinami jsou ukryté kamery; trubky radiátorů zase skrývají citlivý mikrofon. S dítětem zde pracuje pouze jeden člověk ostatní zákonem stanovené osoby zůstávají po dobu výslechu ve vedlejší místnosti. Své eventuální dotazy vůči dítěti sdělí prostřednictvím počítače vyslýchající osobě, která je následně zahrne do svého rozhovoru s dítětem. K dispozici je také několik hadrových panenek Jája

---

⁹⁶ Program Zřizování speciálních výslechových místností pro dětské oběti a svědky Policií ČR.Ministerstvovnitřní České republiky[online].[citováno 31.5.2010]Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/zpravy/2007/opk0625d.html>.

⁹⁷ Program Zřizování speciálních výslechových místností pro dětské oběti a svědky Policií ČR.Ministerstvovnitřní České republiky[online].[citováno 31.5.2010]Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/zpravy/2007/opk0625d.html>.

⁹⁸ Zpráva o stavu lidských práv v České republice v roce 2008. Vláda České republiky [online]. [citováno 1.6.2010] Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Zprava-LP-2008_vladafinal.pdf.

a Pája, z nichž může dítě podle potřeby sestavit třeba i celou rodinu. Kriminalisté hodlají libereckou výslechovou místnost navíc vzhledem k jejímu specifickému prostředí využívat rovněž pro výslechy týraných resp. Znásilněných žen.⁹⁹

Pro přehled o počtu výslechových místností a jejich využití ve Středočeském kraji byla sestavena tabulka (Příloha I), kdy byla dotazována jednotlivá oddělení Služby kriminální policie a vyšetřování. V tabulce je nastíněn i počet projednávaných skutků trestné činnosti páchané na mládeži i skutků páchaných mládeží. Počet těchto skutků poslední dobou bohužel stoupá. S rozvojem tak zvaných sociálních sítí narůstá i počet trestných činů páchaných prostřednictvím těchto sítí.

Panenky Jája a Pája.

Panenky Jája a Pája představují speciální dvojici loutek, které pomáhají Policii České republiky obzvláště v odhalování, objasňování a zdokumentování trestné činnosti jako je zneužívání a znásilnění. Lze je ale rovněž využít při podezření na týrání svěřené osoby, výtržnictví, ohrožování mravní výchovy mládeže apod. Uplatňují se hlavně v případech, kdy vyslychané dítě z nějakého důvodu není schopné slovně vyjádřit skutkový děj deliktu, ať už vzhledem ke značnému mládí, k případné mentální indispozici nebo jednoduše proto, že nezvládne událost jasně popsat či vysvětlit, protože ještě nemá k tomu potřebné znalosti nebo protože se stydí. Loutky dítěti umožňují formou spontánní hry navázat psychologický kontakt s osobou vyslychajícího, což současně vede k tomu, že dítě snáze překonává ostych. Na loutkách může názorně předvést svůj nepříjemný zážitek, aniž by bylo ještě více traumatizované. Důraz je tak při výslechu dítěte v tomto ohledu kladen na jeho větší šetrnost. Autorka panenek Jája a Pája PhDr. Alena Plšková působí na Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia v Praze.¹⁰⁰

---

⁹⁹ MACHOVÁ, M. Kdo tě týral? Děti budou u výslechu obklopené hračkami. Aktuálně.cz [online]. [citováno 1.6.2010] Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/soudy-a-pravo/clanek.phtml?id=618658>.

¹⁰⁰ ŠANDEROVÁ, M. Loutky „JÁJA a PÁJA“ snižují trauma dětí při výslechu. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. [citováno 1.6.2010] Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/policie/vychodocesky/hradeckraj2/75442.html.

Loutky jsou chráněným průmyslovým vzorem Ministerstva vnitra ČR a Policie ČR. V celé České republice je vyrábí jediná Moravská ústředna Brno, družstvo umělecké výroby, přičemž výrobní materiál loutek zcela odpovídá hygienickým požadavkům a jejich jednoduché údržbě. Panenky Jája a Pája se ukázaly být vhodným symbolickým neverbálním komunikačním prostředkem. Aby však přinášely potřebný užitek, musí být používány dostatečně odborně proškolenými osobami. Proto byl roku 1996 vydán Závazný pokyn policejního prezidenta upravující postup při práci s loutkami. Na jeho základě smějí s panenkami při vyšetřování nakládat specialisté, kteří se zabývají řešením kriminality páchané na dětech ve struktuře služby kriminální policie. Z mimoresortních subjektů pak může být práce s loutkami svěřena také např. i soudním znalcům, psychologům, pedagogicko-psychologickým poradnám nebo pracovníkům orgánu sociálně právní ochrany dětí.¹⁰¹

---

¹⁰¹ PLŠKOVÁ, A. Demonstrační pomůcky Policie České republiky. Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu [online]. [citováno 1.6.2010] Dostupné z: <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2006010913>.

Výslechová místnost Kolín

Výslechová místnost v Kolíně (Příloha č. II – IV) sestává ze dvou místností, kdy první je zařízena jako technická místnost. Kancelář je vybavena třemi kancelářskými stoly, pohovkou a konferenčním stolem. Po levé straně místnosti je umístěno jednostranné zrcadlo a vedle něho jsou dva kancelářské stoly, kdy na nich jsou umístěny dva počítače, jeden je vybaven nahrávací technikou a druhý slouží k zaznamenání výslechu osoby. Záznamové zařízení snímá prostor vedlejší místnosti, která slouží jako výslechová místnost a záznam celého výslechu se ukládá na CD nosič. V technické místnosti při konání výslechu zde sedí soudce, obhájce nebo zákonný zástupce a policista, který výslech zaznamenává.

Výslechová místnost je vybavena po pravé straně pohovkou a konferenčním stolem, vedle něho je umístěna židle a barevný stolek pro děti s dvěma židlemi. Na stolku jsou omalovánky a pastelky (Příloha III). Na parapetu jednocestného zrcadla jsou umístěny plyšové hračky a za nimi je umístěn mikrofon (Příloha V). Další mikrofon je umístěn na stropě a na stěně nade dveřmi je umístěno kamerové čidlo (Příloha IV). Stěny jsou vymalovány světle oranžovou barvou. Na pohovce jsou umístěny loutky Jája a Pája, (Příloha V-VI) které slouží při výslechu dětí, které špatně komunikují nebo nedokáží přesně pospat, jak s nimi pachatel zacházel. Dále jsou zde i 4 další loutky, které představují rodinu a jsou menší (Příloha V-VI). Tyto loutky pro policii vytvořili vězni ve věznici v Opavě. S těmito loutkami se dětem lépe pracuje, protože jsou menší a je s nimi lepší manipulace. Tyto loutky se používají nejen při výslechu dětí, ale například i při výslechu znásilněných, zneužívaných žen nebo při výslechu seniorů, kteří byli obětí sexuálních nebo násilných trestných činů.

5 UKÁZKY JEDNOTLIVÝCH PŘÍPADOVÝCH STUDIÍ

V této části práce bych ráda poukázala prostřednictvím uvedených kauzistik na pouhý zlomek trestné činnosti páchané na dětech, ale i na odbornou činnost orgánů trestního řízení pro objektivní odhalení skutku a pachatele trestného činu.

Případová studie č. 1

Sexuální trestné činy páchané na dětech a mládeži patří mezi jedny z nejhorších a také někdy špatně prokazatelných skutků, kterých se dopouští jak mladiství tak i dospělí pachatelé. Tyto trestné činy se velmi těžko objasňují protože se v mnohých případech dětem nevěří nebo se s nimi svěří až po dlouhé době, kdy je těžké získat relevantní důkazy pro usvědčení pachatele.

Eliška (7 let) pocházela z tehdy normální rodiny, kdy otec pracoval, matka byla s dalším dítětem na mateřské dovolené. Matka byla dělnice a otec měl vystudovanou střední školu. V době, kdy se případ stal, bydlela rodina v budově bývalého zámku, který sloužil jako odborné učiliště a internát. Otec zde pracoval jako mistr odborného výcviku a vychovatel. Dcera Eliška často trávila čas se svým otcem při výcviku učňů, jezdila s nimi do lesa a pohybovala se často kolem zámku a v přilehlém okolí sama. Snažila se všemu přiučit a hodně pomáhala se vším co se naskytlo. Byla velmi samostatná, zručná, společenská a nebála se lidí nebo jít i sama do nedalekého lesa nebo k rybníku. Matka jí mnoho pozornosti nevěnovala. Veškerou péči více věnovala mladšímu sourozenci a vzhledem k tomu, že Eliška byla samostatná, nebyla s ní moc velká práce, nechávala jí matka samotnou venku mezi učni a nebála se o ní. Eliška měla ráda přírodu a tak chodila do lesa na houby a na borůvky. V zámku bydlela i další rodina. Rodina ředitele učiliště, která měla syna Jakuba. Tomu bylo v té době 17 let. S Eliškou si často hrál, učil jí různým dovednostem a také s ní chodil do lesa. Jednou jí slíbil, že půjdou na borůvky a Eliška byla ráda, že nebude sama, protože otec odjel s učni na praxi do hor a ona zůstala sama s matkou. Když přišli do lesa Jakub řekl Elišce, že si budou hrát ať si lehne. Eliška si lehla a Jakub si lehl na ní. Začal jí hladit a svlékl jí sukni a kalhotky. Celou dobu jí říkal, že to je jejich tajemství, aby to nikomu neříkala. Jakub vyvrcholil Elišce mezi stehna, ke klasické souloži nedošlo. Potom Elišce dal

čokoládu a odešli domů. Tato situace se ještě dvakrát opakovala. Eliška to nikomu neřekla, protože se bála Jakuba a svého otce, neboť byl velmi přísný, musela ho ve všem poslouchat. Když se chtěla s něčím svěřit tak jí matka ani otec nevěřili a často jí i trestali. Stála se sama do sebe a nikomu se s ničím nesvěřovala.

Shrnutí případu: Tento případ se nikdy nedostal k policejnímu vyšetřování, neboť to Eliška nikdy nikomu neřekla ze strachu z Jakuba, ze svých rodičů a případného postihu, protože jí dávali za vinu všechny nepříznivé situace a často jí fyzicky trestali. Později, když už byla dospělá a začala pracovat byla sexuálně obtěžována svým vedoucím. Eliška jeho obtěžování rázně odmítla a později dala výpověď z práce. Když se svěřila rodičům, byla podezírána, že si vymýšlí a z práce odešla z důvodů, že si našla chlapce a kvůli němu dala výpověď. Ani tento případ neoznámila, protože vedoucí byl vlivný člověk a jí by nikdo nevěřil. O jeho vlivu se sama přesvědčila až po delší době, když si našla novou práci nebyla jí po uplynutí zkušební doby smlouva prodloužena. Později se totiž dozvěděla, že její nadřízený byl švagr onoho vedoucího, kvůli kterému odešla z předchozí práce. Se svým trápením se svěřila až později psychologovi.

Případová studie č. 2

Jindřich a Milena byli mladí manželé. On pracoval jako řidič a ona byla učitelka. Bydleli společně s rodiči Mileny v rodinném domku v malé vesnici. Manželství bylo spokojené, vedoucí roli v tomto manželství měla Milena, neboť byla vzdělanější a průbojnější. Občas se doma scházeli s přáteli, povídali si a také popíjeli alkohol. Většinou pivo a víno. Také oni a většina jejich přátel kouřila. V obci měli dobrou pověst a nikdy nebyli trestáni nebo policejně prověřováni. Po delší době, když Milena nemohla otěhotnět a zjistilo se, že děti mít nemůže a nátlak Mileniných rodičů si podali žádost o adopci. Po veškerých prověrkách a vyšetřeních dostali návrh pěstounskou péči a dvě děti z Ústecka. Jeli se na děti podívat do dětského domova. Byla to holčička ve věku 6 let a chlapeček ve věku 8 let. Byli to sourozenci. Několikrát za dětmi přijeli a jednou si je vzali na víkend domů. Chlapci se u nich

nelíbilo a nechtěl se z Ústí stěhovat, protože tam měl kamarády. Z této péče tedy sešlo. Později dostali nabídku na jiné děti, kdy se mělo jednat o tři sourozence. Přestože chtěli jen jedno dítě nebo dvě, jeli se na tyto děti podívat. Dívce bylo 11 let a chlapcům 9 a 8 let. Začali za nimi jezdit na návštěvy a postupně se sbližovat. Velmi si rozuměli a nakonec souhlasili s pěstounskou péčí. Děti se přestěhovaly do rodinného domku k Mileně a Jindřichovi. Monika jak se dívka jmenovala, měla svůj vlastní pokoj a David (9 let) s Filipem (8 let) měli společný pokoj. Děti chodily do školy v místě bydliště a dobře se učily. Později začali být problémy s Filipem, kdy začal mít horší prospěch a množili se poznámky na jeho chování. Filip začal dětem brát věci a rovněž se začali doma ztrácet různé věci a později i peníze, které bral rodičům. Rodiče se snažili Filipa vychovávat a stále mu vysvětlovali, že takové věci nesmí dělat. Z psychologického posudku zjistili, že Filip trpí kleptomanií a je nutná zvýšená péče. Ostatní děti neměly žádné problémy.

Jednou byl na návštěvě u sousedů Mileny jejich přítel Karel. Tam mu sousedka vyprávěla, že Monika přišla za její dcerou, se kterou kamarádila a vyprávěla jí, jak jí otec i matka bijí a že musí doma uklízet a třeba i žehlit prádlo. Pokud neudělá co jí nařídí zavírají ji do sklepa a její sourozence také. Monika u sousedů pobývala často a tyto skutečnosti popisovala velmi věrohodně. Karel Milenu a Jindřicha znal dlouhou dobu a nevěřil, že by mohli takovým způsobem jednat se svěřenými dětmi. Celou dobu o tom přemýšlel a nakonec to šel oznámit na policii.

Děti byly manželům odebrány a umístěny v Klokánku v Praze. Začalo kolo vyšetřování, kdy byly vyslýchány děti i oba manželé. Z výsledku Jindřicha bylo zjištěno, že přišel o práci a v hledání práce byl neúspěšný. Děti s manželkou vychovávali jak nejlépe mohli. Nikdy je netrestali, avšak chtěli, aby si po sobě uklízeli, dělali různé domácí práce a pomáhali na zahradě. Problémy měli s Filipem, kdy začal doma krást i ve škole. Několikrát u něho našli různé věci, kdy uvedl, že je našel. Nejednou vzal nějaké hračky ve škole dětem a když to Monika zjistila, donutila ho, aby ty hračky vrátil. Tak se stalo, že o tom rodiče ani nevěděli.

Z výsledku Mileny bylo zjištěno, že se jedná o dominantní osobnost, která celé rodině velela. Děti vychovávala a také se s nimi doma učila. Dbala na jejich

oblékání, učení a také, aby vykonávaly různé domácí práce, aby měli uklizené pokoje a také aby pomáhali na zahradě. Nikdy je fyzicky netrestali, měli jen zakázané vycházky, když si nesplnily své úkoly. Problémy nastaly s Filipem, kdy se začaly doma ztrácet věci i peníze a také ukradl peníze dědovi, když spal. Ten se, ale vzbudil a přistihl ho při krádeži. Peníze pak musel vrátit a celou věc děda řekl Filipovým rodičům. S Monikou byly výchovné problémy, kdy začala být v pubertě a odmítala doma pracovat a vzdorovala.

Monika do výsledku uvedla, že jí matka často fyzicky týrala, nedávala jí najíst, musela doma umývat nádobí a žehlit prádlo. Když nesplnila co jí zadala, zavírala jí do sklepa. Často byla bita i za bratra Filipa, který často kradl různé věci a hračky dětem ve škole. Pokud to Monika zjistila donutila Filipa, aby věci vrátil, ale on si nedal říct a stále vysvětloval, že za to nemůže a musí ty věci krást.

Oba chlapci pak shodně vypovídali, že je rodiče fyzicky týrali, zavírali do sklepa, nutili je dělat různé domácí práce a zakazovali jim chodit ven za kamarády. Také, že občas doma pili alkohol a kouřili. A dále chlapci uvedli, že se poslední dobou zhoršil jejich prospěch ve škole.

Shrnutí případu: Ve věci nebylo dosud rozhodnuto, případ je u soudu a čeká se na rozhodnutí, kdy bude nařízeno hlavní líčení. Děti jsou umístěny v Klokánku a do rodiny nebudou vráceny. Probíhá prošetřování rodičů, kdy jsou podrobeni psychologickým a psychiatrickým posudkům. I když svou vinu oba rodiče popírají je prokázáno týrání jak fyzické tak i psychické z jejich strany, jinak by děti nebyly z rodiny odebrány.

Nejhorší na věci je skutečnost, že žena, která je učitelkou a má vychovávat děti, je schopna se dopouštět takového jednání na bezbranných dětech. A dále ovlivňuje a strhává k takovému jednání svého manžela, kdy i on se cítí jako méněcenný a jí podřízený a aby se jí zalíbil, páchá násilí na jemu svěřených dětech.

Případová studie č. 3

Pro příklad jsem vybrala jeden případ, který se stal před mnoha lety a nakonec se dostal před soud. Zde po sexuálním zneužívání dcery otcem došlo s odstupem času ještě k dalšímu sexuálnímu zneužití, a to vnučky dědečkem. Tento neblahý jev se v naší společnosti bohužel objevuje. Mnoho případů se vůbec nezjistí, neboť se stávají v uzavřených komunitách a sociálně slabších rodinách, kde toto jednání je pro tuto menšinu víceméně „normálním“. Avšak nezdědka k tomu dochází i v rodinách, které jsou na „vyšší úrovni“, kdy se jedná o osoby dobře společensky postavené a takové jednání u nich by se absolutně nepředpokládalo. Jména osob jsou z pochopitelných důvodů pozměněny.

Případ pohlavního zneužití dcery Eriky a vnučky Anety

V přesně nezjištěné době nejméně od r. 1993 do konce roku 1994, v místě svého trvalého bydliště pachatel Josef opakovaně pohlavně zneužíval a vydíral svoji vlastní dceru, tehdy třináctiletou Eriku, tím způsobem, že ji i přes její slovní a fyzický odpor svlékal, lehal na ni, osahával ji na obnaženém přirození a zasouval do něj prsty. Dále ji nutil, aby mu sahala na jeho ztopořené přirození. Toto jednání se opakovalo nejméně jednou týdně. Josef při tom v několika případech dceři vyhrožoval, že jestli to někomu řekne, bude zle.

Následně pak v přesně nezjištěné době v říjnu 2005 v dětském pokoji v bydlišti Erika, kde byl na návštěvě, pohlavně zneužil svoji vnučku, tehdy pětiletou Anetu a to tím způsobem, že jí nejméně v jednom případě osahával přirození.

Takto je popsán skutek pachatele ve výroku rozsudku soudu. Já se ale zaměřím i na hlubší okolnosti případu. Dcera Erika ve své výpovědi uvedla, že ji otec začal zneužívat v jejích 13 letech. Vše probíhalo obvykle v době, když se vrátila ze školy a převlékala se. Matka nebyla doma. Otec přišel k ní do pokoje, zpravidla byl opilý. Začal ji osahávat, sahat pod kalhotky na přirození a zasouvat do něj prsty. Někdy dával její ruku na své přirození nebo na ni lehal. Snažila se mu bránit, ale byl silnější. Otec jí říkal, že co je doma, se ven nevynáší, aby byla hodná a jestli to někomu řekne, bude zle. Matce nic neřekla. Měla strach,

že by jí otec ublížil, kdyby vyzradila jejich společné tajemství. V patnácti letech nastoupila na učiliště, našla si přítele a domů téměř nechodila. Dokázala už otce odmítnout. Otec se choval, jakoby se nic nestalo. Matce se pak svěřila v 18 letech. Ta ji však odbyla s tím, že ona to nemůže řešit, že je to mezi ní a otcem. Z pohlavního zneužívání měla psychické problémy. Například se vůbec nedokázala soustředit na učení, hrozilo jí propadnutí. Prožité události ji také ovlivňovaly dál v životě. S muži sice byla schopna navázat kontakt, ale když mělo dojít k pohlavnímu styku, stáhla se. Před ukončením učiliště odešla kvůli otci z domova k babičce. V 18 letech otěhotněla a odstěhovala se k partnerovi. Ze vztahu se narodila dcera Aneta. V tomto vztahu ale nebyla spokojená, našla si proto podnájem a odstěhovala se. Když byla sama, našla si současného manžela. Nyní uvádí, že je v manželství celkem spokojená. V říjnu roku 2005 se dcera Erika vdávala. Brala si svého tehdejšího přítele. Na svatbu byl pozván i její otec, který u nich zůstal nějakou dobu na návštěvě. Několik dnů po jeho odjezdu jí její dcera, tehdy pětiletá Aneta, sdělila, že je ráda, že je děda Josef pryč, že jí sahal tam, kde čůrá. Erika říká, že sama otce nikdy neviděla, že by Anetu osahával, ale vylučuje, že by si to malá vymyslela. Aneta se také zmínila, že děda za ní v noci přišel. Nato pak Erika při převlékání pyžama zjistila, že Anetino pyžamo páchne. Pach bezpečně poznala, jednalo se o pach zpoceného, nemytého člověka, pach jejího otce. Po odjezdu otce se Aneta začala v noci budit, byla vyděšená a pomočovala se. Na dotazy ohledně dědy neřekla nic, jen plakala. Chovala se nepřírozeně, když šla spát, tak si mezi nožky dávala plyšáka a chtěla takto usínat. Otec pak přijel na návštěvu ještě jednou, ale to již Anetta spala v ložnici s matkou a jejím manželem. Erika hlídala, aby Aneta nebyla se svým dědečkem o samotě. Když si Josef chtěl se svojí vnučkou hrát, odtahovala se od něj. Erika na to otci sdělila, aby již na návštěvu nejezdil. V rámci trestního řízení byla dcera Eriky vyšetřena psychologkou. Ta u ní zjistila některé charakteristické příznaky zneužívaných osob jako například pocity úzkosti, sklony k sebeobviňování, snížené sebehodnocení. V testovém vyšetření se objevily známky prožitého psychotraumatu. Psycholožka dále vyšetřovala i nezletilou Anetu. Při tomto vyšetření Aneta jednoznačně neřekla, co myslela tím, když uvedla, že ji „děda zlobil“. Neodpovídala ani na otázky směřující ke zjištění, zda nebyla zneužívána, nepředvedla ani na panence, kde se jí Jan dotýkal. Při testovém vyšetření ale psychologka zjistila,

že v prožívání Anety přetrvává úzkostnost spojená se sexuální tematikou. To, že při vyšetření neodpovídala na otázky týkající se možného zneužívání, psychologka zhodnotila jako obranný mechanismus vyhnutí se stresujícímu tématu, protože jinak Aneta neměla problém s navázáním kontaktu a komunikace. Aneta byla také vyšetřena na gynekologii v přítomnosti své matky. Nebyly shledány žádné známky poranění, krvácení, jiných oděrek či jizev.

Josefovi bylo v době vyšetřování 55 let. Při výslechu uvedl, že nic z toho co je mu kladeno za vinu není pravda. Dceru Eriku nikdy nezneužil a taktéž co se týká vnučky Anety, vinu popíral. Josef tvrdil, že jeho dcera lže. V rámci trestního řízení bylo provedeno sexuologické vyšetření Josefa. To bylo zaměřeno na zjištění pedofilních sklonů v sexualitě posuzovaného. Zjistilo se, že Josef netrpí žádnou duševní poruchou. Znalec nakonec dospěl k názoru, že se u Josefa jedná o pedofilní a hebefilní jednání incestního charakteru vyplývající z nekvalitní struktury jeho osobnosti, narušených vztahů uvnitř nukleární rodiny i vlivu alkoholu.

Další zajímavostí tohoto případu je, že k jeho vyšetřování došlo až na popud logopedky, ke které Erika s dcerou Anetou pravidelně docházely. Logopedka Anetě při nacvičování hlásek opravila chybu a ta na to reagovala nezvyklým způsobem, rozplakala se. Logopedka se ihned zajímala, co zapříčinilo změnu jejího chování. Erika jí tedy řekla o svém podezření na otce. Logopedka jim doporučila návštěvu pedagogicko-psychologické poradny (dále jen PPP). Zde byla nejprve provedena osobní, rodinná anamnéza, poté byl proveden rozhovor s matkou. Při vyšetření v PPP byla přítomna i dětská psychologka. Kontakt s Anetou byl navázán bezprostředně. Aneta byla sdílná, otevřená, dobře spolupracovala. Z projektivní kresby byl patrný konflikt, úzkost, nejistota. Závěrem vyšetření v PPP byla tato doporučení matce. Přerušit jakýkoli kontakt Anety s dědečkem Josefem. Nedovolit setkání do přešetření situace. Nutné je také oznámení podezření ze zneužití policii. Nato bylo dohodnuto setkání s Policií ČR.

Shrnutí případu: Případ nakonec dopadl tak, že Josef byl v roce 2007 odsouzen za trestný čin pohlavního zneužívání dle § 242 odst. 1 trestního zákona. Byl mu uložen trest odnětí svobody v trvání jednoho roku s podmíněným odkladem jeho výkonu na zkušební dobu v trvání tří let. Pro trestné činy pohlavního zneužívání dle

§ 242 odst. 1, 2 a vydírání dle § 235 odst. 1 trestního zákona dcery Eriky bylo trestní stíhání zastaveno, neboť bylo již promlčeno.

Případ sexuálního zneužití Eriky a Anety názorně ukazuje řadu teoretických poznatků, kterými jsem zabývala v předchozích kapitolách. Pachatel se dopustil sexuálně motivované trestné činnosti, konkrétně trestného činu pohlavního zneužívání (dnes pohlavního zneužití), který je v tomto případě spojen ještě s trestným činem vydírání. Josef patří do statisticky nejčastější skupiny pachatelů, tedy do rodiny oběti. Netrpí sice žádnou duševní poruchou, ale znalec dospěl k závěru, že se u něj jedná o pedofilní a hebefilní jednání incestního charakteru. V tomto případě se v trestním řízení neprováděl výslech nezletilé Anety. Soud vycházel z vyšetření Anety u dětské psycholožky. Při psychologickém vyšetření byly popsány následky zneužívání u Eriky, následně pak také u Anety. Erika sama ve své výpovědi uvedla, že ji prožité události ovlivňovaly v jejím dalším životě, zejména co se týkalo navazování partnerských vztahů. Krizovou intervenci v tomto případě provedla PPP. Případ názorně ukazuje činnost logopedky a PPP v rámci terciární prevence, tedy postupu při zjištění případu sexuálního zneužívání

Na tomto případě si také můžeme uvědomit, kam až může vést mlčení oběti. Erika ve svých 13 letech o zneužívání nikomu neřekla, bála se. Ale ani poté co se osamostatnila a začala žít svůj život, případ sexuálního zneužívání neohlásila. Mohl k tomu přispět i odmítavý a laxní postoj její vlastní matky. Teprve až po letech nastala situace, kdy otec osahával i její nezletilou dceru. Erika ve výpovědi uvedla, že ji nikdy nenapadlo, že by otec mohl Anetu také zneužívat. Ale stalo se. Otázkou zůstává, zda se zneužití Anety nedalo zabránit.

Důležitou roli v případě hraje logopedka, která si jako správná profesionálka všimla změny v chování dítěte. Následně se pak zajímala, čím je tato změna způsobena. Jakmile se Erika svěřila se svým podezřením, logopedka i pracovníci PPP provedli správně krizovou intervenci. Závěrem bych chtěla podotknout, že výsledek mlčení Eriky je i ten, že Josef byl v tomto trestním řízení odsouzen pouze za pohlavní zneužití Anety. Za to mu byl uložen pouze podmíněný trest. Za zneužívání Eriky již být odsouzen nemohl z důvodu velkého časového odstupu od spáchání do oznámení činu, který měl za následek promlčení trestního stíhání.

Jednání, kterého se pachatel dopustil při zneužívání Eriky bylo daleko závažnější. Trvalo delší dobu, bylo pravidelné a intenzivní. Kdežto u Anety se jednalo „pouze“ o jeden dílčí útok. Pokud by zneužívání Eriky nebylo promlčeno, potrestání Josefa by bylo zajisté mnohem přísnější.

ZÁVĚR

Policisté při své každodenní práci se setkávají s přijímáním trestních oznámení a s tím souvisejícími výslechy osob. Jedná se o osoby poškozené-oběti, podezřelé, osoby svědků a další osob. Bakalářská práce analyzuje aspekty z právní, kriminalistické i psychologické oblasti při přípravě, taktice i vedení samotného výslechu. Výslechy totiž obecně představují problematiku, která si s vědomostmi pouze z jedné z uvedených skupin, má-li být úspěšně docíleno náležitého výsledku, zásadně nevystačí. Policista, který výslech provádí má potřebné právní i profesní znalosti, aby výslech provedl zákonným způsobem a mohl být použit jako důkazní prostředek.

Ne vždy však osoba vyslýchaného podá zcela bezchybnou, úplnou a pravdivou výpověď. Policista musí být na takové situace dobře připraven, mít dobrý přehled o psychice lidí a měl by být zdravě empatický k osobám poškozeným. Výslech je náročný proces po všech stránkách, avšak nejproblematičtější je, když má vypovídat dítě. Dítě má z právního hlediska větší ochranu a k tomu je třeba přihlížet. Stejná ochrana, ale náleží i dítěti jako pachateli trestné činnosti.

K výslechu dítěte je nutno přistupovat s velkou citlivostí a zkušeností, neboť ve většině případů je vyslýcháno dítě, které prožilo nějaký velmi traumatizující zážitek. A pokud má být vyslýcháno, musí se k tomuto úkonu přistupovat tak, aby nebylo dále poškozováno-druhotně viktimizováno necitlivým a nedobře připraveným úkonem výslechu. Zvláštnosti výslechu dětí vycházejí ze specifické psychiky dítěte, jeho vnímání a v neposlední řadě i jeho komunikace. Rozdíly komunikace jsou ve věku vyslýchaných dětí, kdy menší děti mají omezenou slovní zásobu. Pro takové případy, kdy se dítě nemůže nebo neumí přesně vyjádřit k daným otázkám jsou zde pomůcky, které dítěti pomohou překonat tyto překážky. Jedná se o loutky „Jája a Pája“.

Policista, který bude provádět výslech dítěte se musí na takový úkon dobře připravit. Musí se seznámit s osobností dítěte, v jakém prostředí vyrůstalo a musí si připravit plán výslechu, otázky a také zajistit vhodné prostředí pro výslech dítěte, ve kterém by se cítilo dobře a v bezpečí. K tomu slouží speciální výslechové

místnosti, které se od roku 2000 začaly budovat ve větší míře. Tyto místnosti jsou zařízeny tak, že svým vybavením připomínají spíše dětské pokojíčky. Jsou zde hračky, omalovánky, pastelky, příjemné sedačky a například i koberec s obrázky. Takové prostředí má dítě uklidnit a navodit pocit bezpečí a klidu. Využití těchto místností pomáhá při výslechu dětí, kdy dítě formou rozhovoru s policistou může v klidu vypovídat k tomu co prožilo. Vhodně kladenými otázkami by se mělo předejít k dalšímu traumatizování dítěte a mělo by být dosaženo potřebné výpovědi. Tyto místnosti mohou, ale sloužit i k výslechům znásilněných žen nebo seniorů, na kterých je páchána trestná činnost. Náklady na zřizování těchto místností jsou značné, ale je nutné jejich rozšiřování, neboť v současné době narůstá počet trestných činů páchaných na mládeži nebo mládeží.

Při výslechu dětí se osvědčilo používání určitých pomůcek a těmi jsou demonstrační loutky „Jája a Pája“. Tyto loutky pomáhají překonat ostych a nedůvěru k osobě vyslychajícího. Děti, které ze studu nebo nejsou schopni správně formulovat jak s nimi bylo zacházeno tak formou hry mohou toto jednání pomocí těchto loutek předvést. Dále je pak každý výslech zaznamenáván jak zvukově tak i vizuálně. Tyto záznamy by měly být dále používány při soudním řízení a mělo by jich být užito jako důkazních prostředků a tím by se omezilo další vyslychání dětí a jejich traumatizování.

Provedeným dotazováním bylo zjištěno, že tyto místnosti se začínají ve větší míře využívat a také budovat. Dalším přínosem by mělo být odborné vzdělávání policistů a dalších pracovníků, kteří budou provádět výslechy dětí. Každé dítě je osobnost, ke které je třeba přistupovat s velkou empatií, lidskostí a porozuměním, protože necitlivý přístup k němu by mohl mít trvalé následky, kterých se nikdy nezbaví.

K problematice výslechů a zvláště výslechu dětí je nutno přistupovat s velkou obezřetností. Výslech jako důkazní prostředek musí předložit řádné a zákonné důkazy pro objasnění trestného činu a usvědčení pachatele. Z těchto důvodů je potřebné, aby byl dostatek materiálů a pomůcek, ze kterých by méně zkušení policisté mohli čerpat poznatky ke své práci. Ke zkvalitnění policejní práce by měli příslušní služební funkcionáři organizovat tématická školení a rozhovory

s odborníky, právníky i psychology. Takových školení je velmi málo a většinou jsou určena pouze pro pracovníky služby kriminální policie. Avšak musím podotknout, že největší díl práce odvádějí policisté na základních útvarech a těm by se mělo dostávat lepších podmínek k jejich náročné práci a k tomu by mohla přispět i tato bakalářská práce.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. ARNTZEN, F., MICHAELIS, E. *Psychologie der Kindervernehmung*. Wiesbaden: Bundeskriminalamt, 1970. s. 95
2. ARNTZEN, F., MICHAELIS-ARNTZEN, E. *Vernehmungpsychologie: Psychologie der Zeugenvernehmung*. 2. vydání. Mnichov: C.H.Beck, 1989. s.87
3. CÍSAŘOVÁ, D., HASCH, K., JELÍNEK, I., MANDÁK, V., MATULA, V., RŮŽEK, A., SOVÁK, Z., ŠTĚPÁN, J.: *Trestní právo procesní*. Linde, Praha 1999. 872 s. ISBN 80-7201-594-X.
4. ČAČKA, O. *Psychologie dítěte*. Tišnov: Sursum, 1994. 112 s. ISBN 80-85799-03-0.
5. ČAČKA, O. *Přehled psychologie obecné, dospívání a pracovní výkonnosti*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. 83 s. ISBN 80-210-0904-7.
6. ČÍRTKOVÁ, L.: *Forenzní psychologie*. Aleš Čeněk, Plzeň 2004. 431 s. ISBN 80-86473-86-4.
7. ERIKSON, E. H. *Dětství a společnost*. Praha: Argo, 2002. 387 s. ISBN 80-72033-80-8.
8. FARKOVÁ, M. *Vybrané kapitoly z psychologie*. 2. vydání. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. 336 s. ISBN 978-80-86723-64-8.
9. GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H. A KOLEKTIV. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. 280 s. ISBN 80-246-1293-3.
10. KOVÁŘ P. a kol. *Sexuální agrese*. 1.vyd. Praha: Jessenius Maxdorf, 2008, 292 s., ISBN 978-80-7345-161-5.
11. LANGMEIER, J., LANGMEIER, M., KREJČOVÁ, D. *Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyzologie*. Praha: H & H, 1998. 132 s. ISBN 80-86022-37-4.
12. MUSIL, J. a kolektiv: *Kriminalistika*. Naše vojsko, Praha 1994. 583 s. ISBN 80-71798-78-9.
13. NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2. vydání. Praha: Academia, 1997. 437 s. ISBN 80-200-0625-7.
14. NĚMEC M. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*, Praha 2003, Vydavatelství PA ČR, 2003, 136 s. ISBN 80-7251-141-6.

15. PIAGET, J., INHELDEROVÁ, B. *Psychologie dítěte*. Praha: SPN, 1970. In: VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. 143 s. ISBN 978-80-7367-798-5.
16. PJEŠČÁK, J. *Kriminalistika*. Bratislava: Obzor, 1981. 425 s.
17. PROTIVINSKÝ, M., PRERAD, V.: *Taktika výslechu obviněného a svědka v přípravném řízení*. SPN, Praha 1978. 146 s.
18. STRAUS J. a kolektiv *Kriminalistická taktika*: Plzeň 2008. 291 s. ISBN 978-80-7380-095-6.
19. ŠPECIÁNOVÁ Š., *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. 1.vyd. Praha: LINDE, 2003, 156 s., ISBN 80-8613-144-0.
20. ŠULOVÁ, L. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2005. 247 s. ISBN 80-246-0877-4..
21. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. 522 s. ISBN 80-7178-308-0.
22. VÁGNEROVÁ M. *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. 467 s. ISBN 80-246-0956-8.
23. VERNY, T., KELLY, J. *The Secret Life of the Unborn Child*. Toronto: Collins, 1981. In: ŠULOVÁ, L. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2005. 247s. ISBN 978-80-2461-820-3.

Elektronické zdroje

1. HODASOVÁ, J. *Strach malých svědků překonávají experti v talárech*. Chrudimský deník.cz [online].[citováno 27.5.2010] Dostupné z: http://chrudimsky.denik.cz/zpravy_region/soudy_deti_vysetrovani_vyslechy_20100513-6b63.html
2. SVOBODOVÁ, S. *Děti v roli svědka či oběti – prevence a represe*. Policie České republiky [online].[citováno 27.5.2010] Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/deti-v-rol-i-svedka-ci-obeti-prevence-a-represe.aspx>.
3. Zpráva o plnění úkolů vyplývajících ze strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011 za rok 2009. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. [citováno 30.5.2010] Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/5-4-iii-zprava-2009-doc.aspx.
4. Pomozte svému dítěti, aby poskytlo účinné svědectví. Průvodce dětského svědka v trestním řízení[online]. [citováno 27.5.2010] Dostupné z: http://www.detskaprava.cz/pruvodce/3_07.htm.
5. SPEJROVÁ, H. *Výslech dítěte za přítomnosti specialisty*. Veřejná správa č. 32/2001 [online]. [citováno 27.5.2010] Dostupné z webu Ministerstva vnitra České republiky: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2001/0032/32pril3.html>.

6. SPEJROVÁ, H. *Výslech dítěte za přítomnosti specialisty. Veřejná správa č. 32/2001* [online]. [citováno 27.5.2010] Dostupné z webu Ministerstva vnitra České republiky: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2001/0032/32pril3.html>.

7. Výslech nezletilého svědka – poškozeného a jeho druhotná viktimizace. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. [citováno 27.5.2010] Dostupné z:

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/aktualit/sdeleni/2001/vyslech.html>.

8. Vaše dítě potřebuje podporu. Průvodce dětského svědka v trestním řízení [online]. [citováno 27.5.2010] Dostupné z: http://www.detskaprava.cz/pruvodce/3_01.htm.

9. Program Zřizování speciálních výslechových místností pro dětské oběti a svědky Policií ČR. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. [citováno 31.5.2010] Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/zpravy/2007/opk0625d.html>.

10. Vaše dítě jde svědčit. Průvodce dětského svědka v trestním řízení [online]. [citováno 27.5.2010] Dostupné z: http://www.detskaprava.cz/pruvodce/3_00.htm.

11. Zpráva o stavu lidských práv v České republice v roce 2008. Vláda České republiky [online]. [citováno 1.6.2010] Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Zprava-LP-2008_vladafinal.pdf.

12. MACHOVÁ, M. Kdo tě týral? Děti budou u výslechu obklopené hračkami. Aktuálně.cz [online]. [citováno 1.6.2010] Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/soudy-a-pravo/clanek.phtml?id=618658>.

13. ŠANDEROVÁ, M. Loutky „JÁJA a PÁJA“ snižují trauma dětí při výslechu. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. [citováno 1.6.2010] Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/policie/vychodocesky/hradeckraj2/75442.html.

14. PLŠKOVÁ, A. Demonstrační pomůcky Policie České republiky. Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu [online]. [citováno 1.6.2010] Dostupné z: <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2006010913>.

15. <http://cs.wikipedia.org/wiki/>

Legislativní dokumenty

Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád o trestním řízení soudním

Ostatní zdroje

1. Kolektiv autorů: *Základy soudní psychiatrie a psychologie*: Masarykova univerzita, Brno 1999. s.

2. Úřad vyšetřování hlavního města Prahy, *Mgr. Gabriela Bártíková, ředitelka odboru tisku a PR*

Přílohy

Příloha I. Tabulka – přehled využití výslechových místností

Příloha II. Výslechová místnost Okresní ředitelství policie SKPV Kolín

Příloha III. Vybavení výslechové místnosti

Příloha IV. Kamera a mikrofon umístěný ve výslechové místnosti

Příloha V. Umístění mikrofonu a loutky Jája a Pája

Příloha VI. Svlečené loutky

Příloha I. Tabulka - přehled využití výslechových místností

Stav v roce 2013					
Okresní ředitelství	Výslechová místnost	Počet případů týrání a zneužívání	Počet případů kriminality mládeže	Využití výslechové místnosti Kongresová	Využití výslechové místnosti jiné OŘ
Rakovník	nemají	10	1 hospodářská, 15 obecná	ano	ano, Kladno, Beroun
Praha-venkov JIH	nemají (Kongresová)	15	50	10	ne
Kladno	mají	0-15 let/50 15-18 let/20	150	ne	ne
Mladá Boleslav	nemají (bude zřízena)	33	36	5	ne
Benešov	nemají (bude zřízena)	7	26	7	ne
Kolín	mají	16	23	ne	ne
Praha-venkov ZÁPAD	nemají	5 až 10	15 až 23	ne	ne
Beroun	mají	8	8	ne	ne
Příbram	mají	nezjištěno	nezjištěno	ne	ne
Kutná Hora	nemají	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	ne
Mělník	mají	0-15 let/9 15-18 let/5	1-14 let/12 15-17 let/19	ne	ne
Praha-venkov VÝCHOD	nemají	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	ne

Příloha II. Výslechová místnost Okresní ředitelství policie SKPV Kolín

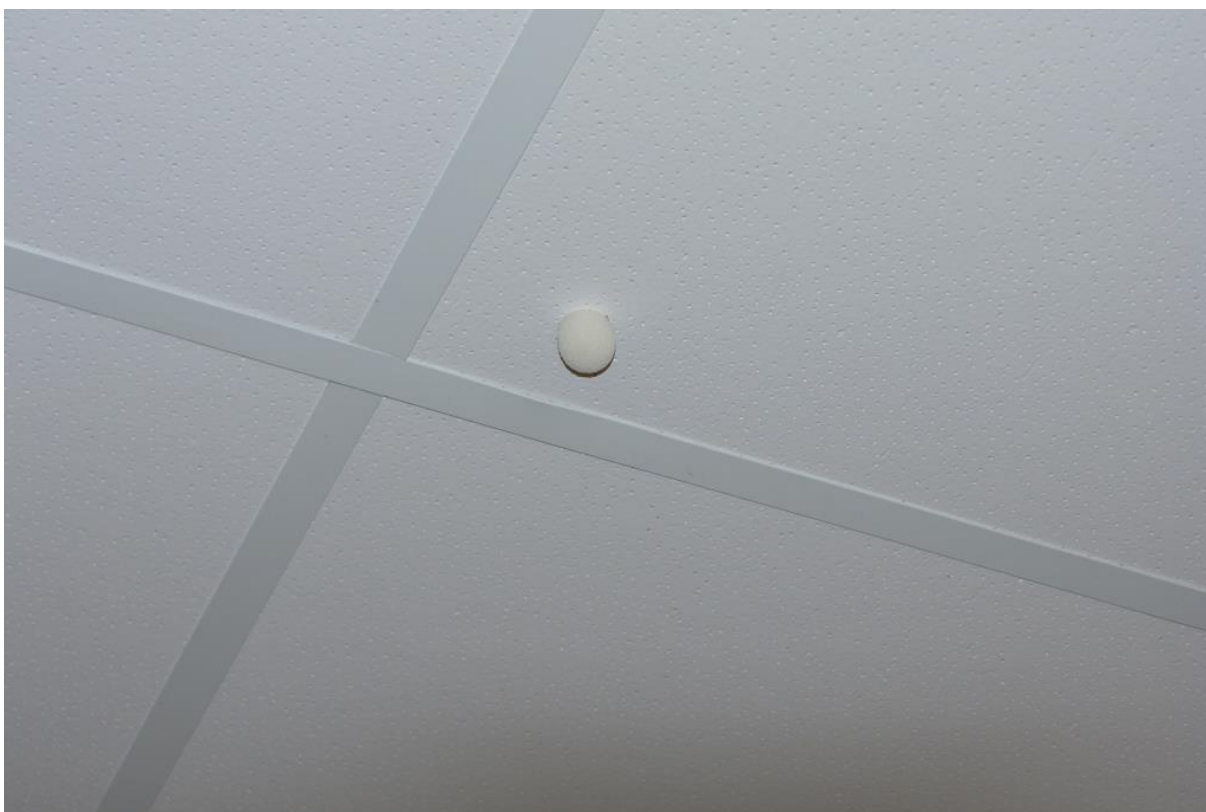

Příloha III. Vybavení výsledkové místnosti

Příloha IV. Kamera a mikrofon umístěný ve výslechové místnosti

Příloha V. Umístění mikrofonu a loutky Jája a Pája

Příloha VI. Svlečené loutky

